

AUSZRA.

Laikrasztis isleidžiamas Lietuvos mylėtoju.

Nr. 12. Tilžėje. Grūdis. **1885 m.**

„AUSZRA“ iszeina Tilžėje 20. kožno mėnesio pavyzdyje kniūtės 32—48 pusių. Prekia: ant metu 4 rubl. = 4 mk. Atskiras num. 35 pf. = 35 kap. Apgarsinimai, „Auszros“ rėdytuvėje priimami, kasztūja už kožną pusiau dalią eilutę po 20 pf. = 10 kap., „Auszros“ skaitytojams pusę tiek. Vokietijoje galima „Auszra“ prie kožnos cėcoriszka karaliszkos pasztos parsikviesdinti.

Isz priežasties atradimo Lietuvoje „raszyto akmens“.

(Mylinam „Vėversiui“ ant 17/29 d. jaunio.)

Žodį „raszyti“, „rasztas“ mes szendien vartojame dėl iszreiszkimo žodžiu kalbos musu, ar tai butu ant ant popėros, medžio, akmens, ar tai vėl mes tūs žodžius plunksna, pieszalėliu, tepalėliu, atramentu (jūdyła) ar borva, kaltu ar peiliu įrėžysime ir pažymėsime. Toksai tacziaus neatskyrimas viena nū kitos medegos dėl raszto ir įrankiu, kureis mes raszome, yra ne maž klaidus, ir mums, jei norime tikrą kelią dasekti atsiradimo žodžio „raszyti“, reikia vėl grįžti į gilią senovę.

Senose dainose musu tankei girdime, mergelė į bernelį, sunus į motyną „gromatėlę pieszia“. Žodis „pieszti“, „peiszti“ randasi ir senoviszkoje Prusu kalboje ir ženklina tą patį, kaip ir lotyniszkas „pingo“ (turėtu buti: pinco), pinxi, pictum“ butent su tepalėliu ar pieszalėliu žodžius ar koki daigtą (abrozą etc.) iszreikszi. Taigi su pieszimu sujungta yra nūmonė apie

tepliojimą su kokia nors borva, vis lygu, ar ji butu raudona, žalia, jūda, mėlina ar k. Nū lietuviszko „pieszti“ paskolyti slovėniszki „pisati“, „pisat“, „pisać“, „psat“ rodo, jog mes szendien raszymą su plunksna turime pagal senoviszką budą „pieszimu“, o raszta — „pieszatu“ (prusiszka: peisâton = scriptum) vadinti.

Žodžius ant medžio, akmens iszrėžyti — vadinosi senovėje „raszyti“, „rėžyti“ — nū ko yra ir „rasztas“. Skirtumą „pieszato“ nū „raszto“ aiszkiausei dar ir szendien galima atrasti prie marginimo t. v. marguciu: jei luksztas krosyto kiauszinio (pauto) tampa peiliu skutinėtas, tai vadinasi „margutį raszyti“, „margutis raszytas“; o vėl kiauszinį tunu (vaszku) tepliojant ir po tam krosyjant — vadinasi „margutį pieszti“, „margutis piesztas“.

A. Fick'as¹⁾ laiko lietuviszką žodį „pieszti“ isz slovėniszkos kalbos paimtu, bet mes turime gana prieštasties pasakyti, jog jis kaip czion taip ir kituse dalykuse²⁾ į klaidas įbrido. — Isz apgarsintos „Auszroje“ (1883 p. 277) žinės apie „įvairią knygą“, arba „tikrąją bibliją“, gana aiszku, jog senovės Lietuvei turėjo savo įpatingą pieszatą, t. e. knygas savo kalboje, regis, ant skutos (pergamento) piesztas literomis, kurias nū deszinės ant kairės link skaityti reikėjo. Tiesa, „įvairi knygai“ pragaiszus, mes negalime tūmi tarpu žinoti, kaip iszveizdėjo tos senoviszkos literos ir pats pieszatas; to dėl tū dar didesnę akyse musu tur vertybę atradimas Lietuvoje vieno akmens su „rasztu“ (lot. inscriptio), kurį 6. n. „Auszros“ atgabeno.

„Rasztyti akmens“ — kaip pasakoja žmonės — seniaus buvę ne taip retai randami Lietuvoje, bet dėl trobu statymo ir kitu naminiu reikalu daugiausei suplaiszinti ir sunaikinti tapę ir nėkur neapraszyti; tik Gisėvijus pasakoja matęs ant garsaus Lietuvoje Raminckalnio akmens iszrožytus tulus „ijeroglypus“, apie

1) Fick. Die ehemalige spracheinheit der Indogermanen Europas. Göttingen 1873. S. 51. — 2) Taip jis (pag. 399) randa, jog „steht das factum, dass die vordahren der Litaner und Slaven einmal die gleiche sprache geredet haben (!)“.

kuriūs žemiaus kalbėsime. Ožkabaliūse ant kalno „Breicziko“, sako, taipo-gi buvęs didelis akmū su kas žin koku rasztu, bet suskaldytas tapęs.

Akmū³⁾, kurio „rasztą“ T. L. Zuikis „Auszroje“ (pag. 168) patalpino, gulis „prie kelio nū Puncko į vieszkeli kalvarijos, Alksnėnu sodžiaus laukūse“, Suvalku rėdyboje, ir reikėtu tik velyti, idant kū veikiausei jis taptu kur pastieptas ir iszgelbėtas nū kokios barbariszkos rankos, kuri ne vieną lietuviszką paminklą jau isznaikino.

Bet — klaus skaitytojas — kam czion tiek rupintiesi apie tą akmenį, kame yra svarbumas to įraszo ir kas per žymės ant jo iszkapotos?

Kas pažįsta nors pavirsiuzimi „kupriszką“ (vardas nū salos Kupros — *Κύπρος*), arba, kaip jį dar Sayce praminė, „asijaniszką syllabarių“, „asijaniszką abėcėlę“ („asianic alphabet“), kuri jau į 2000 metu su virszumi dar Kristui negimus buvo vartojama mažojoje Asijoje pas Trajėnus, Karus, Lydus, Tramilius arba Lukus (*Λύκος*), Prygus, Killikus, Kapadokus, Kėtus (Kheta) ant salos Kupros ir k. ir palygins Lietuvoje atrasto akmens rasztą su tais paminklais, kuriūs mes turime isz gilios senovės, „asijaniszka abėcėle“ raszytus, tas veik užtėmys ir persiliudys, jog lietuviszkas akmū tur įraszą „asijaniszkomis“ literomis.

Ir taip **V** lietuviszko akmens randasi įraszuse ant paminklu Trajėnu, atrastu griuvenose Ilianos pilies, ir paeinančiu nū 1400—1800 metu Kristui negimus. Taip ženklą tą galima matyti d-ro Schliemann'o knigoje⁴⁾ ant molinio ritinuko (wirtel) n. 1524⁵⁾, n. 1972, ant segilio (peczvietės) n. 499⁶⁾ ir Kėtu įraszuse⁷⁾; isztarimas tos literos ar sylabos nežinomas.

³⁾ Reikėtu parupinti platesnį apraszimą to akmens (augstj, plotj) ir įraszo; naudingiausei būtu szviesrasztiszką įraszo risavonę nutraukus. B. — ⁴⁾ Schliemann. Ilias, stad und land der Trojaner. Leipzig 1881. — ⁵⁾ Ibidem pag. 769. — ⁶⁾ Ibid. pag. 463. — ⁷⁾ Žiurėk W. Wright. The empire of the hittites. London 1884: Hamath inscriptions V, Jerabis — V, fig. 3; terra-cotta fig. 14, 8a.

Ženklas **5** lietuviszko akmens randasi Trajėnu įrašzuse ant segilio n. 1519⁸⁾ ir n. 492⁹⁾.

J taipogi trajėniskzuse¹⁰⁾ ir kėtiskzuse¹¹⁾ įrašzuse randame. Sayce¹²⁾ tą ženklą per s laiko.

V — tankei randasi įrašzuse Tramiliu tautos, Savelsberg'as¹³⁾ tą literą skaito k. Ta pati litera tik augsztynaika randasi Kėtu įrašzuse¹⁴⁾, ant salos Kupros ir t.l. **↑** Ir Sayce¹⁵⁾ tą literą už ku, kus pripažįsta.

D — randasi tramiliskzuse, trajėniskzuse¹⁶⁾, kapadokiskzuse¹⁷⁾, kėtiskzuse¹⁸⁾ įrašzuse. Savelsberg'as tą literą už u laiko.

Z — randasi taipogi Kėtu įrašzuse¹⁹⁾, kupriszkoje abėcėlėje ir ant vieno trojaniszko pūdo szukės²⁰⁾. Sayce²¹⁾ tą ženklą per ve laiko.

Literatura apie asijaniszką abėcėlę ir jos iszgvaldymą (entzifferung) pradeda augti, bet neturint parankiui daugumo rasztu, negalima czion vislab apžvelgti. Svarbiausi tos abėcėlės isztyrinėjimai — kiek žinau — prigul prov. A. H. Sayce'ui Oxford'e. Raszte: „die inschriften von Hissarlik“²²⁾ jis bandė iszgvaldyti ir perskaityti trajėniskzas, o prie Wright'o knygos pridėtame: „Decipherment of the hittite inscriptions“ — kėtiskzus įrašzus. Betkaip M. Schmidt'o²³⁾, Savelsberg'o ir k. skaitymą paminklu tramiliskos (lukiskos) kalbos, taip ir Sayce'o — trojaniszkos ir kėtiskzos negalima dar pripažinti už tikrą. Daugelio

8) Ilios p. 768, 770. — 9) Ibid. pag. 463. — 10) Ilios p. 463, n. 492; p. 775. — 11) Wright. The empire etc. — 12) Ilios p. 775. — 13) Savelsberg. Beiträge zur entzifferung der lykischen sprachdenkmäler. Bonn 1874. — 14) Wright. p. 168 ir Hamath inscrip. II, IV, V; terra-cotta fig. 6, 17, 8c. — 15) Slg. Wright. p. 168. — 16) Ilios. p. 463, n. 492, 496 ir n. 1972. — 17) Ilios. p. 775, n. 1537. — 18) Wright. Jerabis inscrip., Hamath inscrip. I, III etc. — 19) Wright. Thyana inscrip. — 20) Ilios. p. 772, n. 1531. — 21) Ibid. p. 771. — 22) Ilios. p. 766—781. — 23) M. Schmidt. Vorstudien zur entzifferung der lykischen sprachdenkmäler. Kuhn u. Schleicher's beiträge zur vergleichenden sprachforschung. 1866. Bd. V. s. 257—305.

literu ir ženklų tos abėcėlės dar neatspėta, to dėl skaitymas tankei labai dar yra didei klaidus, o apie kalbos supratimą — nė lukėti negalima.

Asijaniszka abėcėlė buvo pas augszcziaus minavotas tautos vartojama dar pirm atsiradimo painikiszkos (*Φοίνικες*) ir graikiszkos abėcėlės ir tulose vietose labai ilgai užsilaikė. Seniausi asijaniszki įrašai yra skaitomi nu deszinės ant kairės; lietuviszko akmens literos taipogi stov, regis, nu deszinės ant kairės, kaip ir paminėtoje augszcziaus „įvairioje knigoje“. Pirmutinė Asijos gyventojų abėcėlė — pagal Sayce'o mąstį — turėjusi į 100 literu ar sylabu; jis dumoja, jog ir tos ant tobelių, tunu (vaszku) aptrauktų, įrėžytos *σήματα λυγρά* (žymės pavojingos²⁴), kurias drauge isz Argo (Graikijoje) Veleropantas (*Βελλεροφόντης*) į Tramiliu žemę keliaudamas nesžesi, taipogi asijaniszkomis literomis raszytos buvusios. Isz ko mes suprasti galime, jog tarp gyventojų mažosios Asijos ir Graikijos jau gilioje senovėje asijaniszkas rasztas buvo ne menkai iszsiplatinęs ir vartojamas dėl korespondenciju ir t. l., bet liekanos to raszto ir kalbos užsilaikė iki musu gadynės tik ant tvirtos kur medegos (akmų, ūla, terra-cotta etc.), kur jis buvo įrėžytas.

Isztyrinėjimai to paties Sayce'o²⁵) parodė aiszkei, jog asijaniszka abėcėlė paeina nu įpatingu raszženkliau tos tautos, kurią aigiptėniszki paminklai Kheta, aszuriszki — Khattai, žydiszki — Chittim, Hitim, Het vadina. Szitie Kėtai — regis ta pati tauta, kurią vėliaus 5-ame szimtmetyje pirm Kristui gimus po vardu Gėtu — *Γέτα* szios dienos Bulgarijoje gyvenanciją randame — gilioje senovėje, XV—XVIII szimtmetyje Kristui negimus, apgyveno visą plotą mažosios Asijos tarp mėlinosios (jūdosios) marės ir Armėnijos sziaurėje, iki Uprato (Euprato) upės rytuse ir net iki rubežiu Aigipto pietu szalyje, buvo tūmet didei galinga ir apszviesta tauta, bet nūlatingose karėse Aigiptėnu, Žydu ir Aszuru kūne visiszškai isz-

²⁴) *Homerus*. Ilios VI. 169. — ²⁵) Slg. *Schliemann'as*. Ilios. p. 777; Troja. Leipzig 1884. Vorrede. S. XXIX.

naikinta tapė. Aigiptėnu paminklai tankei minavoja „karalius didžios Kėtu žemės“, kurioje jau giliausioje gadynėje atsiradusi buvo augsztoka daba, taip jog Kėtai yra priskiriami szendien skaitliu seniausiu kulturiszku tautu ant žemės; regis, jog jie ant augsztesnio stipino apszvietimo stovėjo ir už Aigiptėnus. Aigiptiszki monumentai minavoja ant dvaro Kėtu karaliu buvusius rasztininkus, kaipo augsztus urėdininkus²⁶⁾ Įpaczei svari žinė, jog ir dėl kariu apraszymo buvę prilaikomi rasztininkai. Taip yra žinoma, jog vienoje kovoje tarp Kėtu ir Aigiptėnu paravono Rumseso II. (1394—1328 m. pirm Kristui gimus) kariumenės užmuszti tapė ne tik Kėtu karaliaus žirgininkas (žirgu užveizdėtojas), virszininkas pėkstininku ir karu (kareiviszku ratu), bet ir rasztininkas, kurio pareiga buvusi žines ir veikalus savo valdono apraszyti ir ainiams²⁷⁾ apskelbti!²⁸⁾ Sandora tarp Kėtu karaliaus ir paravono padaryta, tapusi ant sidabrinu tobeliu įraszyta, bet Kėtu kalboje²⁹⁾. Knigoje Wright'o turime sziandien apraszymą ne tik veikalu Kėtu tautos, budo ir dabos, bet ir visus dabar žinomus įraszus kėtiszkoje kalboje. Kėtai patys iszradę savo įpatingus rasztženklus, kurie seniaus, nū vietas Hamâth, kur pirmiausei atrasti tapė, buvo vadinami hamatiszku rasztu. Szis rasztas panėszsi į aigiptiszkus ijeroglypus tame dalyke, jog kaip vienas taip ir kitas per žinomu daigtu abrozus rupinasi žmogaus mąstį suprastinai dėl akies iszreiksztį. Taip kėtiszkame raszte randame iszreiksztus: kepures, žmonių ir gyvulių galvas, kirvius, peilius, czebatus, degius, paukszczius, kėdes, rankas laikanczias raktus, peilį ir t. l. Kokį garsmą, žodį ar mąstį tas ar kitas abrozas ir ženklas iszreiszkia, dabar nežinoma, nės kalba tu įraszu nesuprantama, ženklai patys nepažįstami. Isz

²⁶⁾ *E. Meyer*. Geschichte des altertums. Stuttgart 1884. Bd. I., s. 237. — ²⁷⁾ Ainei, aisiulei, posteritas, nachkommen-schaft, potomstwo — žodžei, regis, labai retai kur vartojami tarp žmonių; Ožkabiliūse užraszyti. — ²⁸⁾ *Maspero*. Geschichte der morgenländischen völker im altertume, s. 220. — ²⁹⁾ *Maspero*. Ibid. s. 222, 224.

pridedamos ezion³⁰⁾ vienos eilės įraszo galima matyti kėtiszka raszta. Taigi nū szitokiu ženklų paeinanti



asijaniszka abėcėlė, o tai tokiu budu, jog ant paveizdo:

rasztženklis kėtiszkas ○|○ yra asijaniszka ra-

szomas /, ↑-↑, ○-○,
∪-∪, W-V, ir t. l.

Naujausio laiko isztyrinėjimai³¹⁾ priskiria Kėtus prie tos pat tautos, kaip ir Dardanus, Trajėnus, Mysus, Lydus, Karus ir kitus mažosios Asijos gyventojus, butent prie tos didžios senovėje Traku tautos, kuri ne tik mažąją Asiją, bet ir Graikiją su salomis Aigijos marės bei visą Balkanu pusiasalį buvo apgyvenusi.

Isz kur-gi — dabar klausiamo — atsirado net Lietuvoje akmū su įraszu asijaniszkomis literomis (ar sylabomis)?

Atsakymas galėtu buti dvejopas: 1) Akmū su įraszu atgabentas Lietuvon isz tos szalies, kur asijaniszka abėcėlė buvo vartojama, arba 2) raszta asijaniszkomis literomis įtaszytas lietuviszkame ak-

³⁰⁾ *Wright*. Hamath inscript. I. — ³¹⁾ *Wright*. p. 53, 59; *Meyer*. Geschichte. Bd. I, s. 307; *Sayce*. The ancient empires of the east. London 1884. p. 220, 221.

menyje per koki ateivi isz anos szalies. — Pirmaji atsakyma nebutu galima priimti isz tos priezasties, jog nera tikėtinas daigtas, idant kas apsiimtu „ne maža.“ — kaip T. L. Zuikis sako — taigi didelį o sunkų akmenį isz taip tolimo kraszto, per szimtus myliu, gabenti į szios dienos Lietuvą. Liekti prisižiurėti atsakymui antram.

Akmū, atrastas Suvalku rėdyboje, gul grynai lietuviszkame kampe, apiegardėje, regis, jau džiakiszkos (džiukiszkos) tarmės, ne toli nū Rudminos, kur — dasiprotint — buvo senovėje Naujapolis, seniausias sostas Lietuvos valdonu³²⁾, ir ne per toli nū upės Aistos į Rausvę (ir Szirvintą) tekancios, kur mes, vistariszkiems liudyjimams sekant, jau IV. szimtmetyje dar Kristui negimus, randame lietuviszkus Aistus begyvenanczius ir ant augsztoko dabos laipto ir apszvietimo bestovinczius³³⁾. Taigi akmū tas atrastas tame Lietuvos kampe, apie kurio gyventojus mes turime szendien seniausias vistariszkas žines!

Dabar klausiamo, kas-gi iszkalstė asijaniszka akmenyje įraszą: ar tulas isz Asijos keleivis, praeidamas per senoviszkas szito kraszto germes³⁴⁾, o keliaudamas jurės link gintaro rinktu, ar vėl tokie ateivi isz Asijos, Graikijos, Trakijos ir t. t., kurie musu kampe isikurė ant gyvatos, ir kuriu ainei, rasi, tarp szios dienos Lietuviu begyvena?

Skaitytojams „Auszros“ yra jau žimoma³⁵⁾, jog asz pripažinau senovės Trakus, Trajėnus, Lydus, Mysus, Gėtus, Prygus ir t. t. už sentėvius szios dienos Lietuviu, ir jog szios dienos Lietuvius asz laikau už ainius ateivių isz mažosios Asijos, Graikijos, Trakijos ir t. t. Jeigu tokia priepažintis gentytės tarp musu tautos ir senovės Traku iszsireiksz — kaip asz neabejoju — per tikrą ir teisingą: jei su laiku, patiems mokintiems Lietuviams imantiesi už darbo, taps patvirtinta, ką asz sakiau, jog Trajėnu, Lydu, Traku, Mysu ir t. t.

³²⁾ Slg. *Auszra* 1884. lak. 38, 39. — ³³⁾ Slg. „*Auszra*“ 1885, lak. 108 ir sek. — ³⁴⁾ Gėrmė — vok. urwald. — ³⁵⁾ Slg. „*Auszra*“ 1884, lak. 60, 159—161, 227—234, 310—312, 341—347; 1885, lak. 29

kalba yra ir szendien dar gyva tarmėse musu (prusiskai - lietuviszkai - džiakiszkai - latviszkos) kalbos, tai mes lengvei suprasti galėsime atsiradimą asijaniszko raszto ant lietuviszko akmens. Tada mes galėsime sakyti, jog ateivei isz rytpiecziu szalies, sentėvei Lietuviu, atsigabeno į szios dienos Lietuvą asijaniszka raszta ir czion jau gyvendami dar jį var-tojo. Abejoti vargei galima, jog ir minavota augsz-cziaus „ivairi kniga“ turėjo buti asijaniszkais rasz-tženkleis pieszta nū deszinės ant kairės link; ir ne sunku suprasti, ko dėl tą pieszata jau ne mokėta skaityti, ir ko dėl asijaniszkas tekstas buvo jau loty-niszkomis literomis szalyje perraszytas.

Dar akyvesnis daigtas, ką pasakoja Gisėvijus apie raszta akmens, didėje garbėje seniaus Prusu Lietuvoje laikomo, ant Rambynkalnio ties Tilže gulėjusio. Gisėvijus butent sako, ant to akmens matęs iszreiksztą kardą, tula trobą, žmoniu ir gyvoliu pėdas ir t. l. ženklus: szitas rasztas visai prilygtu tam, kurį mes ant kėtiszku paminklu, kėtiszkūse įraszūse, randame³⁶⁾.

Ne galima ne užtėmyti czionai dar vieno dalyko. Prusu Lietuvei savo raszttūse vartoja ženklą I perbrauktą dėl paženklinimo garsmo in, kurį mes Auszros raszyboje su I iszreiszkiamo. Jau M. Schmidt'as³⁷⁾ užtėmyjo, jog prusiszkasis ženklas didei prilygstas Tramiliu (Luku) abėcėlės ženklui I perbrauktam, dėl iszreiszkimo to paties garsmo (i). Szendien galima sakyti, jog kaip lietuviszka, taip ir tramiliszka litera isz asijaniszkos abėcėlės paeina, ir jog lietuviszkas ženklas yra isz mažosios Asijos atnesztas, ir tik jis lietuviszkame raszte sulyg musu dienu ir liko isz tos asijaniszkos abėcėlės, kuri senovėje ant skutu piesziama, ant tobeliu tunu aptrauktu, ant akmeniu ir t. t. buvo raszoma, ir kurios tik kelias literas (sylabas) ant at-rasto Lietuvoje akmens įraszytas matome.

³⁶⁾ Slg. *Wright*. The empire etc.: Hamath inscrip. IV, V; Aleppo inscrip. fig. 1, 2, 3, 5; inscription from Jerabis. III, etc. — ³⁷⁾ *M. Schmidt*. Vorstudien zur entzifferung d. lyk. sprache; *Kuhn u. Schleicher's* 'beiträge zur vergleich. sprachforsch. Bd. V, s. 275.

Reikia dar paminėti lietuviszkus marguczius ir tūs „vingius rasztus“, kuriūs, kaip tankei girdime, dainu mergelės „raszo“ ant audeklu, skepetaciozių ir t. t. Sztitie „vingus rasztai“, szios dienos arkėjologijoje „geometriszkais“ arba „vilniu ornamentais“ („geometrisches oder wellenornament“) vadinami, ne tik ant kožno lietuviszko marguczio, bet ir ant lietuviszku pūdu, ašiniu, torėliu, ausboniu ir t. l. užtinkami, randasi visur ant pūdu ir kitu ryku ir senovės trakiszkuju Trajėnu³⁸⁾ ir kitu Asijos gyventojų. Schliemann'as griuvenose Ilionos atrado daugybę įpatingu moliniu ritinuku (terra-cotta-wirtel), ant kuriu rasztai taip labai prilįgsta rasztams lietuviszku marguczio — kaip pirm kokios 10—15 metu Bartininku apiegardėje visur regėjei — jog už tiesą ne kartą stebėtiesi reikėjo atsimenant, per kiek tai tukstanczių metu tie rasztai tarp Lietuvos moteriu užsilaikė! Suprantama, ir szitūs „vingius“ rasztus reikia pripažinti kaip isz mažosios Asijos senovėje iszgabentus³⁹⁾.

Schliemann'as atrado tarp kitu daigtu griuvenose Ilionos dar ir segilius (peczvietes) isz molio, akmens padarytus, su įraszais, regimai dėl spaudimo ant tuno, molio ir t. t.; segilei szitie turėjo buti vartojami taip lygei, kaip ir szendien, per žmones ne mokanczius pasiraszyti. Ant vieno tokiu segiliu įraszą asijaniszkomis literomis Sayce⁴⁰⁾ skaito: „resie“, ant kito jis randa žodį: „režo“. Taigi czionai, ant trajėniszko segilio, isz gadynės XIV—XVIII szimtmezcio Kristui negimus, asijaniszkomis literomis įrežytą turėtumėme lietuviszką žodį: „rėžė“, „rėžo“⁴¹⁾. Regimai segilis su tūmi įraszu priklausė kokiam pūdžiui, ar kitam amatininkui, kursai su pagalba prispaudžiamu segiliu paženklinti buvo įpratęs savo iszdarbius . . .

³⁸⁾ Žiur. *Schliemann*, Ilios p. 246, 251, 257, 264, 317, 333, 338, 393, 404 etc. etc.; Troja p. 35, 36, 153 etc.; *Virchow*. Alt-trojanische gräber und schädel. Berlin 1882. Taf. VIII, X. —

³⁹⁾ Labai malonu butu, idant apszviestesni Lietuvei pradėtu rinkti marguczius, vingius rasztus siuviniau, audeklu, senus pūdus su vingeis rasztais ir t. l. daigtus, dar szendien tarp Lietuviu vartojamus. B. — ⁴⁰⁾ *Schliemann*. Ilios p. 768; Troja p. XXX. — ⁴¹⁾ Szitą žodį ne galima sustatyti su gralk. *řez*.

Suprantamas taipogi daigtas, jog tikras perskai-
tymas ir išgvaldymas įraszu, likusiu nū senovės gy-
ventoju mažosios Asijos, Trakijos ir t. t., „praszwies
mums tamsą praėjusio laiko“ ir parodys, kaip jau yra
tolima szendienyksztė Lietuviu kalba, keliems tuk-
stancziams metu praėjus, nū kalbos Trajėnu, Mysu,
Lydu, Traku, Tramiliu ir kitu. Tada tai bus galima
ir įraszą lietuviszko akmens perskaityti.

Elenoje, 24. VI. 85.

D-ras J. Bs.

Macilėnas ir Gražyna.

Sztai, pasaka senovės,
Laiku Kryželninku,
Kad bėgdavo, kaip srovės,
Kraujas Lietuvninku!

* * *

Stov dvaras ant kalnelio
Prie Niamuno augsztai
Ant baltojo dvarelio,
Tris liepas ten matai.
Žilplaukis senas bernas,
Tas ilsis po viena,
Ir szū, szunytis vėrnas,
Tas tupi po antra.
Žyd prie treczios rožytė.
Ir baltūj lelija:
Už rožę, lelijytę,
Gražesnė yr merga.
Tolyn mergytė žvalgo,
Kimei szunytis loj,
Senasis bernas valgo
Ir nėko dar n'atboj.
Dangus jūdai aps'uko —
Atskamb nū jojanczio; —
Pūl stiklas ir sutruko
Prie szuns, prie lojanczio.
Senasis nusigando,

Jaunoji yr linksma,
Jis lupą įsikando,
Szyppsojosi ana.
„Tik jūkkies, beprotėlė,
Tu nėko nežinai;
Matysi giltinėle,
Jei ženklą nematai.“
Atjojo raitelytis,
Arcziaus ir vis arcziaus.
„Tai bus mano brolytis;
Kaip ilgai nemacziaus!“
Atjojo raitelytis,
Prie dvaro apsisitoj,
Papyksta sens bernytis,
Ir szù lyg pykdams loj.
Pasveikin ans mergytę
Ir kloniojas gilei,
Be baimės ir rožytė
Jį sveikina gražėi.
„Lietuvninku kareivis
Viens tarp neprieteliu!
Tavę sugaus ateivis,
Saugokies jo tinklu!
Kare mano tėtatis,
Ir giminė visa;
Szis sens bernuks vienatis
Ir asz czia ėsava.
Priesz norą rėdės, ėjo
Apnikti brolelius.
Priesz norą rods turėjo
Tik sekt neprietelius.
Juk Niamuno szis krasztas
Dalis yr ju valdžios,
Ir sako senas rasztas:
Ir czion neapsistos
Ar nežinai, nei musę
Neleidž parkelt pas mus!
Tu taigi į szią pusę
Kaip iszradai kelius?“
Taip sako mergytėlė,

Kareivis ilgai tyl,
Prisiulyta roželė,
Ta sako, kaip jis myl.
„Kaip szios roželės kvapas
Kelelį ras augsztyn,
Kaip szis pavytęs lapas
Kelelį ras žemyn,
Taip, taip ir randa meilė
Visur sav kelelius:
Lek, jieszko, stov į eilę
Ir randa mylimus.
Tavęs dėl asz atjojau
Per upę tarp sargu.
Laimė meilės, žinojau,
Kare ir tarp vargu.
Manę ar nori sekti
Pabėgti Sztrėteriams?*)
Dievs nenorės sutekti
Tavę neprieteliams.
Ilgai tavę mylėjau,
Kur nematei, macziau;
Nūprosnai vis norėjau,
Sztai szįsyk sutikau.
Vardu asz Macilėnas,
Lietuvninks gimine,
Isz kunįgaikszcziu vienas:
Gražyna, sek manę!“
Merga paraudonūja,
Vėl yr veidai balti,
Krutinė lyg siubūja,
Taip sznibžda pamaži:
„Norėte rods norėcziau,
Bet negalėsiu tikt;
Tėtužį kaip galėcziau,

*) Sztrėterei, lot. latrunculi (t. y. plėszikėlei), buvo žalnėrei arba bernai Kryžoku, kurie nei jokio dvasiszko urėdo neturėdami, tiktai už algą Lietuvininkus isznaikjti gelbėdavo. Nesumaiszyk szitą senąjį nęgraužjį žodį su dabarnykszczia garbinga pravarde Szrėteriu, kuriu kelintas juk ir sakosi Lietuvininkus (ne Lietuvininku laukus) labai mylįs.

Gimdytoja, palikt?“ —
„Kaip veik pareis, szis balnas
Pas mus jį pergabęs;
Nū smarkininku valnas,
Pas mus tada gyvęs.
Szalin padēs kardelį,
Gyvęs pakajuje,
Gers midų, gers vynelį
Augsztam palocziuje.
Tik jei tu abejosi,
Kur skubĭties jau reik,
Tai ne valna pastosi,
Senam pardūta veik.
Tai szlužyt tur tyronams,
Verginiu tarp nužut,
Ta, kur dabar gal ponams
Kaip karalēnē but.
Gražyna, skirk valnybę,
Žegnonę tėviszkei.
Sav iszsiskirsk gėrybę
Ir gelbėk giminei.“

* * *

Žvaigzdelēs jau žiurėjo
Ir mėnū nū dangaus,
Ta isz namu iszėjo,
Kur nesugrįsz daugiaus.
Iszjojo jau isz dvaro:
„Buk sveiks, tu žils vedys!
Tik, kad pareis isz karo,
Tėtužis ką sakys?“
Kam tu, szunyti, loji,
Kam ją suplēsžai veik?
Kam tu, mergytē, joji,
Kur joti tav nereik?
Žvaigzdelēs pasislėpė
Ir mėnū ant dangaus:
Nū dvaro jot jei liepė,
Kur nesugrįsz daugiaus.

Abu kruvoj jau jojo
Per Niamuną toli,
Mergytė ji globojė,
Prie rankos laikėsi.
„Dabar reik atsiskirti,
Senoji tėviszkė!
Asz noriu but ir mirti
Valna Lietuvninke.
Tavęs dēl, tu vienatė,
Asz viską palikau,
Jau brolius ir tėtatį
Prapuldžius' atradau.“
Tai atlėkė kulkelė,
Kas buvo tykojės?!
Iszplėszė jam szirdelę
Ir rankoms vadželes.
„Pabėgk, tu nevėrnoji!
Teveda, kas nors bus!
Kad ir manę prastoji,
Tik kraitis yr brangus.“
Taip szypaudams viens szaukė,
Ir su jūm dar kiti;
Jie kytrei buvo laukė,
Ir tykojė arti.
Senuks vėl szukterėjo,
Kryžoku sztrėterė*),
Kuriam žadėt turėjo
Tėvelis dukterę.
Viens taip, kits taipo szaukia,
Gatavyjas prilėkt,
Jau viens, jau kits priplaukia,
Jau viens ją nor atsiekt.
Mergytė dar, dar plaukė
Per vilnis su žirgu,
Toliaus, toliaus ji traukė
Su ponu negyvu.
Baisusis trijumpavo,
Veik ją sugavęs bus; —

*) Sztrėteris, žiurėk augszcziaus.

Ji dar syk pabucziavo
Baltūsius veidelius.
„Tave asz sekt norėjau,
Palikti tėviszkę,
Tav but' ir mirt žadėjau
Valna Lietuvninkė.
Norėjau, noriu buti
Tavoji amžinai:
Meilė negal pražuti,
Seku tave mielai.“
Taip tardama ji bengia
Bėdas su gyvascziu,
Meilingai Niamuns dengia
Abudu mylimu.
Sens Niamuns vilnis rita,
Ir bėg vandū gilei;
Nei vieną, neigi kitą
N'atsieks neprietelei.
Prie Klaipėdos žvejytė
Žvejoja, vaikszcziolja;
Ji poną ir mergytę
Skyriu palaidoja.
Ir ant kapu sodino,
Sodino roželes,
Aprupino, augino;
Iszsplėtė szakeles.
Užaug augsztai szakelės
Ir susipina veik;*)
Bucziavosi roželės:
Ir toms mylėties reik.

Silvaticus (D-ras G. J. J. S. isz/Gr.)

*) Toks prilyginimas suaugusiųjų rožių medelių pirmiausiai randasi vienoje labai senoje nurvėgiszkoje dainelėje, kur pasakojama, kad karalius „jaunąjį Bendiką“, savo dukters Auroliljos mylimąjį, nužavindinęs. Tai ir Aurolilja isz smutnybės numirusi, o abudu, vienas ant vienos, antra ant antros pusės Lundo bažnyczios tapė palaidotu. Tai ant juju dvieju kapu sodītiejie rožių krumai labai augsztai dangunlink užaugę virszuje bažnyczios stogo susivienyje.

Ką daryti?

Laužo žmonės galvas apie tai, kokiū būdu išzeisti degtinę, keikia bažnyčiose kunigai, baugina baisingomis kankynėmis pragaro, vienok nėko nepadaro. Mužikas kaip siurbė, taip siurbia degtinę. Ir kur tik pažvelgsi, visur-gi: ant szienpiutės ir rugia-piutės, prie varstoto, derybu ir pardoczkiu, kelionėje, ant svodbu, kriksztynu, atlaidu ir szermeniu, žodžiu, be arėlkos nėkas nenusidūda.

Szita silpnybė musu mužiko, užmuszanti taip jau silpnus doriszkus jausmus jo, nutraukianti jį žemiaus gyvūlio, gimdo galybes naminiu barniu, vaidu, vagyscziu, žmogžudyscziu ir nususu; žydas nagūtai szitūmi naudojasi ir siurbia, it dėlė, paskutinįjį laszą syvu isz kuno musu dūnadario, kurį taip jau numalszino, jogei ir pasikrutėti nedūda. Kur tik pažvelgi, visur karcziamos, visur sunus Yzrajėlio lakina savo auką ir be jokio sunkaus darbo vaisinasi be galo, o musu dūnadaris kas metą vis labiaus ir labiaus nuskursta. Prie senojo, netikusio, vedimo ukės, neleidžianczio pagerėti žemę ir tokiu būdu iszgauti isz jos daugiaus naudos, neėsant nė jokiu dirbtuviu, nesigriebiant prie prekionės ir amatu, o augant be galo visokiems mokeszcziams ir gyventojams, gyvenimas tampa kas metą sunkesniu. Žemė iszdūdama vaisius ir negaudama nė jokios spēkos isz virszaus, dėlėi pirmbutinio vedimo ukės, vis kusta, o surinktiejie vaisei už arėlką tenka žydui. Jus, tenai Prusūse begyvendami, nenorėsite patikėti man, bet įsigilikite toliaus nū rubežiaus, kur viskas tebegyvūja pirmbuviu gyviu, tai patirsite patys. Szviesa civilizacijos nepalypstė szitą užkampį, nės nebuvo ir nėra kam rupitėsi. Urėdininkai rupinasi tik kaip daugiaus iszlupti nū mužiko, kunigai baugindami pekla daugiaus nėko neveikia, o žydas nugirdidamas arėlka aria ir akėja jūmi.

Ką padaryti su szita liga? kokiū būdu ją isznaikiti? — Isznaikinimas jos, prie dabarnykszczio sukrovimo dalyku, yra sykiu negalimas, pirmiausei dėl to, kad rėdas, padidinimo sav pelno dėlėi, rupinasi visomis galėmis paplėsti arėlką, o antras — tamsybė mužiko, nedūdama jam suprasti visą piktą gėrimo, yra stipriausia sesū degtinės. To dėl pirmiausei reikia apszvaistą paplėsti; nū rėdo nelaukkime nėko labo, dėl ko szita darbą reikia mums patiems atlikti. Negalėdami prieiti prie žmoniu ir stoti į ju tarpą, kuriu tamsybė sargei dabojama, ga-

lime tiktai per knygas plėsti szviesa. Knygos turi buti parasytos suprastina kalba, pigios ir, kas svarbiausei, naudingos. Szerti sustambėjusius ir atbukusius jausmus muziko patrijotiszkomis giesmėmis yra vis tiek, kaip dainūti dainą kelmui medžio. Tas nė jokios naudos nedaro, nės musu muzikas yra taip pavargęs ant dvasės dėlei skaudžiuju istoriszkuju sutarmiu, kad nesupranta savę ėsant žmogumi. Dėl to reikia jam dūti tokias knygas, kurios pamokytu jam gyvenimą pagerinti, t. y. ekonomiszkos iturties — apie žemės iszdirbimą, gyvūliu auginimą, amatus, prekionę ir t. t. Szitos knygos jam atgabęs naudą, o kada jis tą patirs, tai ir gūdos knygas, o turėdamas jas prigimtoje kalboje, ir jas ims mylėti. Tūmi pasikels turtas szalies, ir tik tada galimas platus paplėtimas patrijotismo, nės be turto nėra szviesos, o be szviesos patrijotismo. Tada tik suruks degtinē ir žydai kurs laukan.

Kunįgai daug gali gelbėti szitame pagirtame darbe, nės yra medegiszka aprupėti ir turi itekmę ant žmoniu, bet jie iki sziol krupczauja kas žin kokios tenai prieszininku intrygos ir purtosi nū inteligencijos, kaipo nū bedieviu ir t. t. Kovoje už buvį tautos turime užmirszi siaurūsius veidinius pažvilgius, visi stoti į vieną eilę ir statyti krutis priesz visus prieszus; jei apgalėsime — ateitinei padarysime gerą, o neapgalėsime — teisingai padėsime galvas. To dėl, kurie ėsate tikri garbintojai teisybės, užmirszkite senoviszkas barnis ir eikite pas mus. Jeigu visi kibsime, kovą laimėsime; bet gal mano balsas nuskambės, kaip vox clamantis in deserto?

2. spalnio 1885.

Kal.

T ē v y n ē.

Asz tėvynėj jusu bunu
Ir ant amžiu dabar žunu,
Savo kalbą tik daboju,
Vis taip verkiu ir dumoju;
Aszaromis nei nuplaunu,
Dar gilesnią roną gaunu.
Sunki valanda ateina,
Akys man kraujais apeina,
Kaip pamislyju ant anu,
Szitai, vaiku žemės mano,

Ant ju noru ir kaltybiu,
Ant ju turtu ir linksmybiu.
Dėl ju viskas yr per nēka,
Nenumano sunkų grēka;
Dėl ju turtai ir linksmybē
Stojos laimēs už czēlybę.

* * *

Nei, Lietuvei, jus dumokit
Ir kaltybiu nerokūkit;
Tiktai gikit po teisybe,
Neszkite sviesą ir vienybę
Dėl tu vaiku dar jaunuju,
Dėl ju misliu nekaltuju,
Kad ju dvasē neklaidžiotu,
Tiesos kelią kad dabotu,
Jau nuėję į sviesybę
Su ta szirdyj malonybe
Dėl tos kalbos, kur lopszelėj
Jiems dainavo matuszėlē
Szitaip graudžei, aszaringai,
Taip malonei, o teisingai.

* * *

Savo kas nemyl tėvynę,
Tegul atmen tas gadynę,
Kad czia pradžia amžiaus gavo,
Kad jos kalbą szirdyj savo
Liki smerczio tur žinoti,
Liki grabo tur neszioti
Szirdies savo atminime,
Kad nebutu užmirszime.
Ir jos vardą tur neszioti,
Ir jos ginklą tur daboti;
Dėl jos prakaito liejimas,
Dėl jos vargas ir kentimas;
Mus' tokie tėvai buvojo
Ir Žemaicziūs, Lietuvoje.
Tegul aptur jieje garbę
Tam szventamiam juju darbe.

Vyturio sesū.

26*

Isz Lietuvos.

Suvalkai. Mieli valdytojai, žvilgterėkite į savo padonus! Mokėtojai — į mokėtinius! Piemens, vadovai prascziokėliu — į savo aveles! Tėvai ir motynos — į savo vaikus! Kokias savo aveles valdote ir ganote, kokią veislę auginate? Kasdien girdėti baisios žinės, verksmingi atsitikimai, kurie suspaudžia kiekvieno dorą žmogaus szirdį. Vaikas kyla prieš tėvą, šeimyna prieš gaspadorių, drutesnis prieš silpnesnį. Vaikas, kaip gyvūlis užaugęs, nepažįdamas nė žmogaus, nė Dievo, pilnas piktybiu ir žvėriszkumo, daužo savo tėvus, reikalaudamas nū ju gyvenimo, turto: sukruvinęs tėvą, szoka ant motynos; ta pūla ant keliu prieš savo vaiką tyroną, praszo, meldžia su aszaromis, idant sveikatą dovanotu . . . O baisybė! Tarp kokiū mes žmoniū gyvename? Ar tarp jųduju, kurie savo tėvu kraują geria? Ir tokie baisus atsitikimai turi vietą musu kraszte! (Szimet kaime P. Vilkaviszkie pav. pas ukininką S. buvo toks verksmingas atsitikimas; ir daugel kitur vaikas su kūlu po trobas vaikosi tėvą!). Brolis brolių isz namu iszsineszes laukūse žudo. — Daugelis namūse dėl viso ko szaudykles turi. Bet jos su visu nėkai, surudyjusios, už tai ne vienas szimet beszaudydamas galvą susiskaldė.

Vilkaviszkei. Gižu karcziamoje rudenyje veselijai bestovint atvažiavo arėlkei. Veselninkai jau nėko nenuvokdami užpūlė ant arėlkiu. Pasidarė baisus sumiszimas. Atbėgusi palicija (žemskei) pradėjo jųs skirti; bet jie szobles ju sulaužė; langus iszdaužė ir visus drauge supaisė.

— Rudos kaime pas Gižus ukininką Velioniszkių uždegė. Szunims sulojus pats ukininkas iszėjo laukan pažiūrėti. Už tvartu radęs jau uždegta, užgesino ir su szunimis piktadarį vijosi. Bet besivejant jo klūnas liepsna užsiēmė. Prietaisas uždegimo labai iszmislus buvo. Į stogą tvartu ir klūno nevydonas įdėjo po kuburkėlę degucziu (brėžuku) ir privedęs prie ju ilgus knatus, uždegė jųs, mat, iki knatas dasigruzdės iki degucziu jis galės toli nubėgti; bet nevydonas ir pabėgo, o nabago ukininko visas turtas supleszkėjo. Ukininkas mena, kad tai yra darbas jo bernu.

Marijampolė. Balsupiu kaime praėjusią žiemą ukininką Rudvalį geri sveczei atlankė. Visiems yra žinomas Degucziu kaimas pas paczią Marijampolę. Tai yra vagiu kaimas. Tie

patys vagys atlankė ir minėtąjį Rudvalį. Bet Rudvalis pirmiausiasasižinojęs, kad turėšes goviedą svecziu, pasirupino taip-gi diktokai jam žinomam pesztuku. Naktį vagims atėjus, visus iš vaikė ir dviem vagim gyvastį atėmė. Tame pulkelyje buvę ir žydu.

— Važiūjant naktį tankei kelią apstoja. Raitą nusi-traukia nū arklio ir drutaisuterioję grabėję palieka. Važiūjant per Barzdu kaimą (Naumėscio pav.) gali pamatyti, kaip ore akmens lakioja. Apie Bardauckus, Balsupius, Geisteriszkius jaunumėnė iš galvos eina. Net jie turi apsirinkę savo jenarolus ir vyresniūsius, kurie jais valdo . . . Tai kokius mes turime brolius!!! Kas žin, ir mes būtume į jūs panaszus, jeigu likinas butu mus neapdovanojęs taje brangiausia dovana — mokslu? O iš tikro! — Kokią didę galybę turi mokslas! Jisai laukinį žmogų iš tamsiu urvu ir giriu išzveda į szviesą, parodo jam svėtą, jo szirdies piktybę, pastato jį priesz paveikslą vieszpaties Dievo, priesz kurį nusizėminęs, karsztą maldele sutvertojui savo aukauja. Augszciausios valdžios! atmikite apie savo padonus, ir pripažįdami tą dieviszką skolą, nedrauskite mums savo brolius, o jusu padonus iš tamsybės išzvesti musu takeleis!

Antanas iš Būgnu

Paniamunys. Mes, Lietuvei naujos dvasios, matome savo atžargiausius prieszgynius ir prieszbylius vietiniūse Lenkūse*) arba sulenkėjusiūse Lietuviūse. Vienok einanczius prieszais naują putimą lietuvystės galime dažnai atitikti ir pacziūse Lietuvėliūse — prascziokūse. Taip man ne kartą atsitiko užgirsti Lietuviu žmones bepeikiant besispirancziūsius prieszais svetimtaucziu įtekmę ir slogą. Kam tai, girdi, ar tai reikalas: kaip buvo, taip te ir pasiliekti — vis ponai, kaip sznekėjus, lai kalba lenkiszcai, o musu kalba, kaip buvusi, lai ir pasiliekti vien tarpe mužiku. — Tarpe kitu tulas kiemionis, išzgirdęs du jaunū Lietuvininku besikalbant apie matomus ženklus atgijimo tautos musu ir kalbos, isztarė: „matyti, kad jau sziuđu brūdas: szneka nei szį, nei tą. Į ką tai susiveda?“ — Kita vėl motyna skundėsi ant savo sunaus, buk jis, įgijęs gimdytojams beszelpiant mokslą, vartoja jį ant pikto: sznekąs, girdi, apie stambeldiszkas

*) Tai teisybė; ale musu susėdai tenemislyja, kad mes tai ant visu sakome; yra dar, Dievui dėkui, skaitlelis ir tikruju Lenku Lietuvoje, kurie musu kilimą su džiaugsmu sveikina. Tik bėda, kad anie sziuūs apszaukia. Rėd.

gadynes Lietuvos kampo, apie „pagoną“ Keistutį, „pagonką“ Byrutę, apie kunigaikščius, szlovinąs jūs; negut jau Dievo nesibijo, ar į stabmeldžius nori grinžti? — Daugybė tužta ant musu už meilę prigimtos kalbos, o atmetimą poniszkosios. Už tą turime buti dėkingi įvairiems poneliams ir isz dalies dvasiszkystei, kurie lankydami tarpais musu žmonelius tardina jūs pamesti nelabą „pagoniszką“ muzikiszką kalbą, o griebtiesi už poniszkos. Lietuviszkai, mat, kalbėję kelis szimtus metu atgal stabmeldžei: — tūmi jie tikisi užkliudysę tikėjimiszkus jausmus mandagaus, dievūto Lietuvio. Tik norėčiau žinoti, ar pirm užgimus Kristui, kūmet dar visi buvo stabmeldžeis, nebuvo nei jokios kalbos, kaip tik lietuviszkoji? O isz žodžiu tu „apszviestojū“ musu žmogaus matyti, kad nebuvo, bent lenkiszkos.

J. Kėksztas.

Isz Paszeszupio. Žinoma, kad ant szio balto svėto yra visokiu rainu atsitikimu, kuriūs žmogus nesuskaitysi, nesurinksi, nės jie kaip kada ne verti nė pypkio tabako; tarp tokiu atsitikimu yra kiti ir svarbesni už aną gardų dumelį. Norėčiau su mylimu skaitytoju apie vieną atsitikimą pasisznekucziūti. Pas mus, o kur mes, tai tamistai vis tiek, ar mediniame kaime, ar murinėje pilyje, tiek to, yra sav apsieinąs senelis, didelis tarnius savo tarnystės, o labai mėgstąs visokias žines ir nusidavimus, ar tai laikraszcziuše, ar tai liežuvinio pusto datirti; atėjus man pas jį su dideliu reikalu, nespėjant paklausē: Ar tamista girdejai, kad . . . pilėje atėjus Lietuviams į vieszbutį ant pietu, kalbantiems lietuviszkai, sztai įėjo keli Lenkai, szlektos, dvarponei aplinkinei, jauni vyrukai; jau apsismaginę ir iszgirde, kad Lietuvei czia tarp savęs saviszka kalba, pažiurėję ir surikę: (bet kaip tas baltgalvėlis Lenkelis suriko, atkartodamas ju žodžius, tai rodosi man ir dabar dar spengia ausyse, ve tyczia norėdamas man parodyti svarbumą to atsitikimo) „precz z chamstvem!... (lauk! bet su kū — negaliu aiszkei iszreiksztį, nės tai paženklina prakeiktą sunų Nojaus, Kama). Tai tas, girdi, burelis Lietuviu nėko neatsakęs, po valandėlei iszkiutino namon, o dabar nė nepietūjas vieszbutyje . . . Szitai trumpai pasibaigē ta pasakē ir sznekutis nežinąs dabar, ar tie Lietuvei pietūja, ar rasi ir suvisaik nepietūja nėkur; tiek to, juk žmogus ne viena dūna minti, nė neklausinėjau ano senelio, bet tū tarpu nespėjau, o ant galo pagalios norėjau placziaus apie tai spėjame laike atsakyti, per tai ir asz tav nėko neatsakiau ant tavo tycziaivimu,

kaipo anie Lietuvei, o dėl ko? — Paklausk. Anie Lietuvei neatsakė anai szlektai nėko ir iszgurino namon dėl to, kad matė su ta szlekta yra visaik szlektai, beje: pirmas dalykas, kad jie buvo per daug isiszildę ar pas Jeszkį, ar pas Motkį, tai su tokiu ne labai ką gali pradėti, jei ju szeszi, o mes du; antras — tokei jaunai szlektai, jauniems bajoraicziams, kurie Dievui dėkui, kad iki treczei ar ketvirtai kliasai gimnazijos darėplojo per didelį vargą ir neapkentimą tu Lotynu ir Graiku, kurie nėkaip nėjlindo į kaukolę, ne dyvai, kad ir ju galvukėse yra labai *szlektai*, vercziaus pasakyti — tenai vėjai oszku nakvojančiu juse vilnas kedena, tai tikra tiesa, kad su tokeis nėra ką nė pradėti, o daug geriaus . . . atsilenk — szimtą dienu atlaidu apturėsi. Priduriu czionai dar tiek, kad didelis daugumas jaunu bajoraicziu szios gadynės nė norėtu į savo pulkelį anūs priimti. O dabar, mano mielas prieteliau, pavelyk man tav dabar atvesti szitoki kitą atsitikimą: Vienas Gudas vagone gelžkelio važiūdamas, skaitė naujajį laiką (novoje vremia, gudiszką laikrasztį), prie jo sėdėjo apicėras mandėroje Guđu vaisko ir kalbėjo su savo kaimynu lenkiszka. Kada Gudas, norėdamas žinoti, kur jam reikia iszlipti, paklausė apicėro, kas per stotė (stacija), tas atsakė: „nie rozumiem“ (nesuprantu! . . .). Dėl ko jis drįso, apsimandėravęs gudiszko vaisko guzikais, atsakyti, kad jisai tos kalbos, kurios dėvi mandėrą, nesuprantas? Atsakyti galima dvejopai: 1) akiai myli savo kalbą, o 2) nekenczia gudiszkos kalbos, kurią, žinoma, moka, bet isz pastipimo nenor kalbėti. Nenoriu daug kalbėti apie tai, kad apicėrai nekuriu vietu juk turėjo iszdūti savo vyriausybei paraszus, kad nėkad nekalbėš lenkiszka, nės per tai gali nustoti savo ženklus ir kardą Isztrauka tokia: Lenkas gal mylėti savo tėvynę ir kalbą, bet pagal mērį Lenku ir to, žinoma, sznekuczio senelio, Lietuvis netur turėti szirdį savo tokio pat pajautimo, kurį ir szunelis pripratęs prie savo namu nepameta. Ar ne isz tokios pat krutinės savo motynos iszsiurbė Lenkas prisiriszimą savo kalbai, o ar isz kitokios krutinės savo motynos galėjo Lietuvis iszcziulpti meilę savo kalbos? Lenkai norėtu visas žemiszkas tautas palenksti ir palaužti į savo pusę ar protingai ar ne, bet lankydami ir laužydami kitus, patys palinks ir nulusz, nės nepildo Dievo prisakymo: mylėk artimą savo, kaipo patsai savę, tad artimas visad tavę mylės, o judu abudu Dievas numylės.

Sz is.

Bs. Latvei po Vokiecziu jungu. Nesenei Berlyne pas Deubner'i iszėjo kniga: „Die Letten unter den Deutschen. Den baltischen landsleuten gewidmet von J. v. Dorneth.“ (Berlin 1885. pp. 128), kurią ir kožnas mokītesnis Lietuvis turētu pažinti. Pirmoje dalyje apraszomas pavertimas Latviu į vergucius ir įsteigimas vokiskzosios valdžios Latvijoje. Raszytojas, kurio gyslose regimai dar kryžokiszku lupiku kraujas teka, užmirsza tiesą ir teisybę, o apspangęs nū blizgalu vokiskzos taip augsztos dabos, apteisina kraugėrius Kardininkus (Ordo gladiferorum) tūmi, kad jie kariaudami kaipo „vertreter einer so viel höheren cultur“*) ir „als apostel einer religion“**) įveikę Latvius ant žemesnio daḡos laipto stovinczius! Ar tokius kruvinus veikalus, kokius Kardininkai isztaisė, prider ir prie kulturos skirti — vargei kas szendien tam pritartu! — Antra dalis apraszo „Latvius naujesnio laiko po Vokiecziu valdžia.“ Czion mes nū raszytojo tarp kiti dalyku iszgirstame, jog „kvaila ir spangi (törrichte und kurzsichtige) polytika“ buvusi, kad Latvius į Vokieczius dar iki sziol nepaversta! Akyviausia yra treczia dalis: „Latvei tarp Vokiecziu ir Maskoliu,“ kur tulus dalykus isz Latviu atsigaivinimo apraszytus randame. — Palikdami gincą ir barnį su Dorneth'u patiems Latviams, mes tik tiek sakysime, jog ta dvasė neapykantos ir panėkinimo dėl Latviu tautos, kurią raszytojas savo rasztui įkvėpia, negal atgabenti nē menkiausia nauda dėl vokiskzystės ir vokiskzkuju bajoru Latvijoje. Maskoliskzakai įtekmei į Vokiecziu ir Latviu tarpą sprendžiantiesi, priderētu Vokiecziams užmirszti apie savo „augsztą kulturą“, kuri szendien negal nē Latvius nē ką kitą iszgązdinti, o atpenz daug szvelnesnę kalbą vartoti, apie Latvius sznekant, vienybėje bei sandoroje su jais gyventi ir ne nēkinti tūs, ant kuriu žemės gyvena. Isz nesutarmės tarp Vokiecziu ir Latviu gal tik trecziasis naudoti . . . Szendien užstojus laikui, kada priežodžiui sakant: „kur daugelis, ten ir visi“ linksta, latviszka didmena jau įgyja — o su laiku dar didesnę įgys — stiprybę ir įtekme savo žemėje. Man ding nenorint „ne utinam falsus vates sim“ sakyti — vokiskzkiejie bajorai Latvijoje pavirs isz lengvo taip lygei į Latvius ir latviszkus patrijotus, kaip tokie jau ir dar augsztesni bajorai vokiskzki Cziakijoje jau senei į Cziakus pavirto . . . Ne kitaip ir Lietuvoje su lenkiskzkais bajorais turės atsieiti. Nėsa

*) „Vietininkai kokios jų augsztesnės dabos.“

**) „Siuntinei (apasztalai) kokios vėros.“

neriekia užmirsšti, jog „tempora mutantur, et nos mutamur in illis“ 4. VIII. 85.

Brėtkuno „postilla“. 1591 m. Karaliaucziuje, Prusėse, atspauzdinta tapė „Postilla, tatau esti trumpas ir prastas Ischguldimas Euangeliu, sakamuiu Baszniczoie krikščziomschkoie etc. per Jana Bretkuna, Lietuvōs plebona.“ Knįga szita — dabar jau labai paretėjusi*) — yra didei svari dėl lietuviszkos kalbos tyriku. Joje mes randame ne menkai žodžiu ir tarmiu, szendien jau labai retai vartojamu, arba visai užmirsztu, kaip: meslewa — mokestis (lotyn. tributum); augewė — augyvė; palaubimas — paliovimas; todrilei, todryn — to dėlei; kodrilei — ko dėlei; su wandinti — suwadinti; mekstoti — džiaugtiesi (lotyn. gaudere, delectari); gliaudoti — jūktiesi, linksmintiesi; thieka — tiek; wambzdis — vamzdis; planas — lotyn. arena; thū lidziu — tūjaus (lotyn. statim); supicze — marszkinei; karias, karis — lotyn. exercitus; nesandora — nesutikimas, nesutaika; salna (Nesselmann: žalna) — vok. kriegsvolk; aksinikas — auksinas (pinįgas): liktaia — lotyn. fatum ir d. k. Vietlankyje (in locativo) vieton se pas Brėtkuną visur senesnę kvarmą sa randame: žvaizdėsa, žodžiūsa, szirdysa, piemenysa ir t. l.; vieton prievardžio (přaepositionis) pas su skundlankiu (accusativo) tankei pas jį randame senoviszką pi, p: „ir mes iopį ateisim,“ „p. Kristus patsai kalba szventip Janip“, „tiesos nėra iampi“, „arti Jeruzalėspi prijojęs“; „... ir Jėzus daugsinosi iszmintyje, senatvėje ir malonėje, Dieviep ir žmonisamp“ (apud deum et homines) ir t. t. — Apie iszsiplatinimą tikybės ir lietuviszku rasztu Brėtkunas sako: „Nėsa kolei szitas svėtas laikėsi, dabar nė vienu knįgu jusu liežuviu raszytu neturėjote, vis ką iki sziolei primokįti este, tatau vis jumus radosi isz lotyniszko, lenkiszko arba liežuvio per tulkus Praszykite-gi Dievo, jeib jis ir jumus rodzitu (tėiktu) dūti plebonus, kurie jusu prigimtu liežuviu jumus iszraszytu szventas knįgas seno ir naujo testamento, ir idant Dievas tiemus padėtu, kurie szitas knįgas lietuviszkai iszraszyti pradėjo.“ Isz szitu žodžiu mes aiszkei matome, jog dar XVI. szimtmetyje Lietuvoje krikšč-

*) Viena tokia knįga, visai pilna su priekalba, titulinu laiszku etc. randasi „Byrutės“ knįginyczoje, Tilžėje.

czioniziskas tikėjimas buvo platinamas su pagalba tulku! Ne dyvai to dėl, jog beplatinant naują tikybę, taip greitai ir Lietuvius sulenkūta ir suvokiecziūta! Kadangi tikybė buvo platinama nesuprantamoje kalboje, Lietuvei jos ilgai nesuprato ir laikėsi savo tėvu tikėjimo. Brėtkunas sako: „Daug žmonių, ant žemės gyvenancziuju rasi, kurie nesimeldė, o visu didžiausei Lietuvinkai nerodos meldėsi... Kitas isz jaunystės Dievo žodį girdėjęs ant savo senų dienu nė žodžio nemoka, kitas ir tėve-musu nepaskaito, kitas kaczei sziczion nukarszęs, tacziaus kaip gyvas Dievo stalop neėjo.“ Skaitydamas szitūs žodžius, atsimenu veikei tu nuvargintu Lietuviu Vilniaus vyskupystės, kurie dar ir szendien ne geresni krikszczionys kaip anie Brėtkuno, o tai dėl to, jog tenai isz daugybės bažnycziu lietuviszka kalba iszvaryta!... Kaip Vilniaus vyskupystėje tulose parakvijose dar musu dienose Lietuvei garbina ne viena, bet daugybę dievu, taip buvo ir Brėtkuno laike. — Pamesk-gi, miela Lietuva — jis szaukia — melstiesi Kaukus, Aitvarą, Žemaiczius (Žempaczius?) arba kitas deives ir numirusius szventūsius, dar melskiesi vieno Dievo, tėvo musu vieszpaties Jėzaus Kristaus.“ — Gailu tik, kad Brėtkunas nepaminėjo vardus tu „numirusiu szventuju“ senovės Lietuvių; jog „szvetūsius“ ir senovėje turėta — ne galima abejoti*). — Apie Brėtkuno „postilla“ yra svarus prop. d-ro Geitler'io raszčas krovatiszkoje kalboje: „Bretkuova litavska postila“, patalpintas laikrasztyje akadēmijos mokslu Agrame: „Rad jugoslovanske akademije znatnosti i umjetnosti.“ (Kn. XL. Zagreb 1877),

J. Bs.

Upių žuvingumas senovės Lietuvos. Senovės gadynėje Lietuviams į szios dienos žemes ateinant, teko jiems apsigyventi giriu traszkmunūse tarp daugybės upių, upelių ir ežerų. Vandeniui senovės Lietuvoje nesulygintinai daugiaus buvo, neng musu dienose; szendien, girėms isznykus, daugelis ir upių nuseko, daugumas ežerų suvisai užslinko ir užžėlė ir, kur senovėje vilnys audrojo bei blizgėjo, ten szendien ant lygios pievos dalgis žalią žolelę piauja. Nū daugumo ežerų liekti musu laike tik „akys“; kiti vėl ne už ilgo perdėm iszdžius. Senovėje, kada Lietuvoje vandeniui apstingiaus buvo, musu upėse ir ežerūse buvusi didė daugybė įvairių žuvių, kuriu ir vardai

*) Slg. Kraszewski. Litwa. T. I. p. 187.

szendien užmirszi tapė. Vienoms veislėms isznykus, kitos likusios szendien jau neužauga tokios didelios, kaip senovėje. Vienas XVI. szimtineczio rasztininkas, butent Vokietis Schütz'as, apie isznykimą žuviu musu upėse paminėdamas, sako: „Tai tik dyvinas daigtas! Lietuviams dar netikinczeis (nekriszczionimis) beėsant, Lietuvos upės buvo žuvimis pripildytos, bet dabar jose tik varlės tebeprisilaiko, kada patys Lietuvei į krixszczionis pavirto, o ir likusios žuvys netur tiek vandens, kiek joms reikėtu dėl užsilaikymo.“ — Taigi, tarytum, ir tas Vokietis pripažįsta, jog Lietuvos tautos ir žemės laimė pragaiszo drauge su isznykimu lietuviszku dievu bei tikybės... B.

Piemeniszka „vai ola“. Lietuvos piemens — kaip žinoma — tur savo įpatiszkas dainas, kuriose savo piemeniszkus vargus ir ganomus gyvolėlius apdainūja. Pas Juszką tik kelias tokias dainas randame. — Svarbus yra ir piemeniszki „olavimai“, kurie — man ding — dar ne su vis surankioti. Tokius „olavimus“ ryliūja piemens vieno kaimo priesz piemenis svetimo, kito kaimo, ir tankiausei kur ant kalnelio, kalvos stovėdami. Padūdame czionai vieną olaviną Ožkabaliu piemeniu, kaip 1870 m. užrasziau:

„Vai jus vagys, vaji ola!	Svambabambei, vaji ola!
Sziaudaduszei, v. o!	Žalioj girėj, v. o!
Kukulakei, v. o!	Po berželiu, v. o!
Iszverstakei, v. o!	Su dirželiu, v. o!
Rietanosei, v. o!	Pirksim peilį, v. o!
Retadanczei, v. o!	Medžiokriaunį, v. o!
Degutpilvei, v. o!	Lupsim skurą, v. o!
Neganykit, v. o!	Palei rurą, v. o!
Po mus' laukus, v. o!	Tempsim bubną, v. o!
Po dirvonus, v. o!	Pabubnysim, v. o!
Kad pagausim, v. o!	Už jus duszias, v. o!
Tai pakarsim, v. o!	Kaip už gruszės, vaji ola!
	ola, ola!“

Žemaitiszki arklei. Nesenei patirta, kad Maskolijos cėcorėnė Katrė II. pamacziusi arklius žemaitiszkos veislės, kurie jei labai patiko, liepė anu kelis porus nuvesti į Viatkos tyrus, arti Uralo kalnu ties Sibėrija, dėl užvedimo anu tenai ant veislės. Isz tu tai musu arkliu ar isz sumaiszymo anu su vietineis iszsiginė veislė viatkiszku arkliu, pilko plauko, labai pagirtu dėl savo stiprumo ir greitumo.

Vyturya.

Isz svetur.

Laikraszcziū skaitlius Maskolijoje. „Allgemeine Zeitung'a“ (priedas n. 58) padūda skaitlių laikraszcziū Maskolijoje 1882 m. isz viso 776, isz kuriu 197 Petrapilėje iszeina, 97 Varszavoje, 75 Maskvoje, 36 Helsingfors'e, 23 Rįgoje, 21 Tiffis'e, 20 Kyjavoje, 19 Adėse, 11 Kazaniuje, 11 Karkove, 9 Rėvelyje, 8 Tarapatoje (Dorpate), 8 Jelgavoje, 7 Uleaborg'e, 6 Aboje, 6 Vilniuje, 6 Voroneže, 6 Viborg'e, 5 Kiszineve, 5 Liepojuje, 5 Žemamiame Naugarde, 5 Saratove ir t. t. Pagal kalbas iszeina: 514 laikraszcziū maskoliszkoje kalboje, 81 lenkiszkoje, 45 vokiszkoje, 44 sūmiszkoje (pinlantiszkoje), 30 szvėdiszkoje, 13 *latviszkoje*, 10 įgauniszkoje (estiszkoje), 10 armėniszkoje, 6 prancuziszkoje, 4 georgiszkoje, 2 totoriszkoje, 2 lotyniszkoje, 2 žydiszkoje, 1 angliszkoje, 1 aserbeidžaniszkoje, 1 maskoliszkai - vokiszkai - prancuziszkoje ir 1 maskoliszkai - vokiszkoje. Isz to matome, jog visos Maskolijoje gyvenanczios žmoniū veislės tur savo kalboje rasztus, tik vienu vieniems Lietuviams uždrausta spauda lietuviszkoje kalboje! O tūmi tarpu ant latviszkuju laikraszcziū atsižiurint Lietuvoje turėtu buti mažiū mažiausei į 20—30 laikraszcziū! Kadangi laikraszczei geriausei platina szviesą tarp žmoniū — aiszku, jog Lietuvoje szviesa ir mokslas plėstiesi dabar negal . . . Akyvas daigtas sulyginti skaitlių, iszeinancziū Maskolijoje ir kitose žemėse laikraszcziū su skaitliumi gyventojū. Taip Maskolija (Auropoje) 1882 m. turėjo 85 milijonus gyventojū ir 776 laikraszcziūs; suvienytosios valstijos Amėrikos 50 milijonu gyventojū ir 11,314 laikraszcziū; Vokietijos cėcorystė 45 mil. gyv. ir 5041 laikr.; Austrija 22 mil. gyv. ir 1378 laikr.; Vengrija 15,700,000 gyv. ir 646 laikr.; Prancuzija 37,600,000 gyv. ir 3716 laikr.; Anglija su Irlantija 35 mil. gyv. ir 3083 laikr.; Italija 29 mil. gyv. ir 1298 laikr.; Belgija 5,500,000 gyv. ir 641 laikr.; Szvėdija 4,500,000 gyv. ir 348 laikr.; Szveicija 2,800,000 gyv. ir 561 laikr., taip jog suvienytose Valstijose Amėrikos pripūla 1 laikrasztis ant 4000 gyventojū, Szveicijoje ant 5000, Vokietijoje ir Belgijoje ant 8000, Austrijoje ant 16,000, Vengrijoje ant 21,000, o Maskolijoje net ant 109,000 gyventojū. Prusu Lietuva (pagal Vokiecziu skaitymą) turėdama 150,000 gyventojū tur 10 laikraszcziū lietuviszkoje kalboje*), taigi atsieina 1 laikrasztis ant 15 tukstancziū gyventojū. Ba.

*) Klaipėdoje: 1) Lietuviszka Ceitunga pas Holcą ir Szernių, 2) Pakajaus Paslas pas T. V. Sybertą, 3) Pasiūn-

Samojėdai yra tai tauta gyvenanti pagal siaurės ledines jures Maskolijoje. Ju kalba stov tarpe sūmiszku (piniszku) ir mangoliszku kalbu. Jūse plaukia daugel sūmiszko kraujo, o musu kalboje atsiranda nekurie sūmiszki žodžei. Ir taip atsiliko man rasti laikrasztyje „Bluszcz“ (1870 m. l. 224.) sziovias apie Samojėdus, Sūmiu giminaiczius, žines: Buvo vienas ju dievaitis, kurį jie vadino Num. Lietuvei turėjo Numėją, dievaitį atėjunu ir vaisziu, nū kurio ir vaisziu namai vadinosi numėjonais. Buvo jis broliu Komo, Datano ir Semio. Szaknis to vardo paeina nū numá, numai arba namai. (Palygink: Słownik języka polskiego. Wilno 1858 r. str. 792). Samojėdu vardas paeina nū piniszko arba sūmiszko žodžio: suome, soome (bala, pelkė). Suome, soome galime vėl prilyginti prie lietuviszko ir slaviszko žodžio: žemė, žiamė, ziemia ir t. t.

Vyturys.

Paryžius. Tarp pabaigusių mokslą Paryžiaus lėkorystės (mėdicynos) akadėmijoje randame ir vieną mergaitę nesziuojančią pravarde Tregaitis (Tregaicziutė), kurią garbinti reikia, ne tiktai už pabaigimą mokslo, ale ir už tai, kad pabaigusi ji nepermainė savo pravardės, kaipo tai daugel daro ne tik tai Lietuvaicziu, bet ir Lietuviu, nors ne taip augszto mokslo.

Szern.

Gromatu skardinė.

Kalnėnui. Tamstos giesmeles apturėjęs dūdu žinė, jog jos bus patalpinotos. Tai biaurus yra pasielgimas tu . . . , kad

tinystės Laiszkai pas Holcą bei Szernių; Priekulėje: 4) Keleivis pas Trauszi, 5) Konzėrvatyvū Draugystės Laiszkas pas Trauszi; Tilžėje: 6) Auszra pas J. Mikszą, 7) Tilžės Keleivis pas Reylenderį, 8) Niamuno Sārgas pas J. Mikszą; Karaliaucziuje: 9) Lietuviszkas Polytiszkas Laikrasztis pas Suterį, 10) Nusidavimai apie ēvangėlijos praplatinimą pas Spach'ą. Be to dar iszeina Amėrikoje „Lietuviszkkasis Balsas“ ir „Unija“. Tai gi skaitliaus turime 12 laikraszcziu. Kalendoriu iszeina Klaipėdoje: 1) Lietuviszkos kalendros pas Holcą bei Szernių; Priekulėje: 2) Evangėliszkos kalendros (dviejūse iszdavimūse) pas Trauszi; Tilžėje: 3) Lietuviszkos kalendros (Tilžės Keleivio) pas Reylenderį, 4) Lietuviszkos kalendros su abrozais pas v. Maudėrodę, 5) Lietuviszkkasis kalendorius (pas Rommą, arba Zavádzkį Vilniuje, rods raszo, ale isz tikro Tilžėje iszeina) dviejūse iszdavimūse, 6) Lietuviszkkas Auszros kalendorius pas J. Mikszą; Ragainėje: 7) Niamuno Sargo lietuviszkos kalendros pas J. Sybertą.

taip nekaltą žmogų persekinėja. Tik nepailskite, brolei, dėl tėvynės dirbė. Szita procė, szitas trusas yra szimą kartu garbingesnis ir saldėsnis, ne kaip augsztesniuju koju laižymas ir per tai pasirupinimas lengvesniu dienu. — Iszsiuncziu „Žirgą“, „Žiponą“, „Vytautą“, „Sodną“. Pasidaro 85 kap.

M. Jurininkui. Tamstos gromatos raszytos 5. ir 26. lapkriczio atėjo į mano rankas. Trys Ivinskio kalendorei apturėti. Szimkaus gromata taps isz naujo atspausta.

Jonui Jak. Tamstos gromata su reikalauta žine yra mano rankose, dėkui už žinę.

Jonui be artesnio adreso. Tamstos gromata su 2 rubliam atėjo. Mielai bucziau viską siuntes, ko reikalavai, ale ant kokio adreso? Praszau dūti antraszą aiszkų. — Berods galima Rikterio lekarstvu gauti. Vis pirma reikia man antraszo!

Atsiszaukimas.

Nekurio Lietuvis 7—8 num. Auszros tapė užminta apie sukaktuvines knygąs, kurias reikia iszleisti ant atminties to meto, nū kurio Lietuviu gentė priėmė maž-daug pasklydusį visūtina mokslą Kristaus vieton savo naminio tikėjimo. Yra tai labai geras ir iszmingingas dalykas, tik prider aiszkiaus aptarti, kokia turi buti turestis anos knjgos ir kam jinai paskirta. Priėmimas kriscionystės ir szventimas to atsitikimo užganua, numanu, pervis musu žmogų, nevat skriaudzamu kitoniszką itekmę. Taigi kytrei ir iszmingingai pasinaudodami szitą laimingą progą mokitesni Lietuvei, kuriems rupi apszvietimas ir savinonė žmonių, gali kune geriausei szisyk paklabinti jausmus ju ir apversti tūs jausmus ant gero lietuvystei, apszvaistai o ir doriszkam ju prikėlimui. O sumanesniems Lietuviams kam tokia knjga? Jie gana per „A.“ susipranta ir susizino, ant galo jūs toji butis taip nepalyti, ir jinai netaps nekūmet paspyriu dėl ju jausmu. Jie ką darydami, vis daro, ir jaunūmenė ne sziokiu tai tokiu keliu vis ras savo uždūtę ir taką: garbė Dievui, ne niszkušė gyvename. Taigi reikia surasti tūs, kurie, smiltynūse ir szilainėse tarp miszku skurzdami, sandarei užkamszų laiko savo szirdį, bent dėl tėvynainiszku ir žmoniszku jausmu. Kaipogi kiekvienas Lietuvis, priskaitas savę prie pulko daugiau iszmanancziuju ir savistovei protaujancziuju, tegul pasirupina primesti savo darbą arba bent gerą mislaitę ir paszalpą prie anos knjgos. Kunigai — tėvynainei tegul paraszo apie dvasiszką ir doriszką prakilnumą apvaiszcziojamos buities; mokslininkai, pas kuriūs iszdirbta tvirta kritikiszka pažvalga ir pažintis, tegul sumeta suprantamai (įpacz kad suprantamai, aiszkei ir kune praszciausei) svarbesniasias gadynes musu istoriszko buvio, o kiti tegul supaiszo sziovias-tokias žines ir žinutes apie žemę, ganta ir apielinę; geresniejie publicistai tegul iszreiszkia žmogui szendienyksztį lenksmą dėl jausmu ir iszguldo klausymus tautystės, padėjimą žmogaus ir ir t. t. O visi kiti tegul taip ką

sumanydami paraszo, kaip dėl staczioko žmogaus: ar apsakymą ar eilutes (ipacz geras, oringas sekmes): Tikt sziuksztu su jūkingais straipsneis, kurie paverczia kniگا akyse žmoniu į „tuszczius jūkus“. (Apie ukę kaip kas numanō, bet man rodosi, kad czia ne vieta tokiems rasztams.) Ir tegul tokiems raszydamos atmena, kad jis užkabina musu žmogų su jo isikerėjusiomis nūmonėmis ir paproczeis, kad jis kimba kōvotiesi su tamsa ir atkaklamu. Priguli kniگا sudavadyti ir iszleisti tokia ir taip, idant pažymu butu, kad tai darbas visu gyvu spēku Lietuvos. Kiekvienas prisiųsdamas raszta (arba varda), turi prisiusti ir sziek-tiek pinigų (nū vieno iki penkiu rubliu), idant butu už ką atspauzdinti sulasytą kniگا o atspaudinus kad galima butū dalinti ir platinti ją žmonėse, taip idant asz nusipirkęs už vieną rublį tos knigos galėcziau bent penkias dūti žmonėms (kad ir dovanai). Gale turēs buti suraszas visu Lietuviu, prsidėjusiu prie to dalyko. O kuris bent varda nepridūs, tasai Lietuviu skaitytiesi nenori ir negali. Atminkime juk, kad mes czionai skaitome savo spēkas ir kad nepridavus visu vardu, nėkada nebežinosime, kas musu per galēs. Ir jeigu kas neturētu kaip ir kada paraszyti savopa raszta, tai tegul bent pasiraszo po kito rasztu, vienok aiszkei nurodant, kad ten dviejų (arba kiek ten bus) paraszas. Žinoma, kad nū akiu nevydonu czionai galēs mus sergėti slapyvardžei.

Persarga.

Yra pritirtas dalykas, kad tarp nežinanczių ir nesupranczių žmonių senoviszkirasztai, kartais neužmokamos vertybės, isz senatvės pageltę ir pajūdavę, tampa panėkinti ir iszpustyti. Gaspadinės jūs kartais, jei dar sziek tiek iszsilaike, pyragus kepdamos suvartoja. Patys esame matę ir girdėję, kaip senovės rasztai be szirdies yra tam dalykui suvartoti. Rasi ir poperei ir gromatos Daukanto, Ivinskio, Poszkaus ir kitu garsiu rasztininku teko į nagus tokiu gaspadinu, kurios ragaiszius kepdamos jūs sudegino. Szaukiame, rėkiame, kad kožnas tikras Lietuvis ir Žemaitis apie tai pasirupintu. Kožnas raszta dūs žinę apie musu kulturą. Auszros skaitytojai tesiunczia senus rasztus, kniugas, arba noŗs ju antraszus, jei nesibijo, kad prie ju prapultu, į musu laikraszczio rėdytuve, kur rasztai musu tėvu yra lyg skarbai saugojami. Auszros rėdytuvė.

Praszymas.

Vienas senis Lietuvis norėdamas paraszyti gyvenimā a. a. vyskupo Žemaiczio Voloncziauskio praszo jam atsiusti nū-raszus gromatu ar ir paczius gromatas szio garsingo Žemaiczio ir Lietuvos, katros bus sugražintos. Taip jau su džiaugsmu priims nū Voloncziauskio pažįstamu paminėjimus ar lietuviszkaai ar lenkiszkaai paraszytus. — Antraszas: Korocza (Kurskoj gub.), S. A. Gorodeckomu, ucziteliu gimnazij.

U ž m a n y m a s.

Kaip reikia padaryti, kad musu kunigai, budami tikrais Lietuveis arba Žemaičiais, raszydami pas vyriausybę maskolizškai pasiraszytu kunigas (кунигась), o ne ksiądz (кщндз)? Rodosi mažas daigtas, ale pagal mano protą tur didžią verczyą. Reikētu rėdą ir perdėtinius pripratinti, kad tarp kunigų daugiaus Lietuviu ir Žemaičiu ne kaip Lenku. Tie, kurie Lietuvei arba Žemaičiai nor buti, tegul raszosi kunigas, o tie, kurie nor, kad jės prie Lenku skaitytu, tegul raszosi ksiądz. Ar bus priimta? Kunigas Ilgis.

P r a s z y m a s.

Vienas gyventojas rusiszkos Lietuvos, Suvalku rėdybos, Vilkaviszchio pavieczio, Pažeriu gminos, K. Bukavietis isz Obszrutu, padūda žinę, kad jis užsiimdamas mėkanikiszkais isztyrinėjimais iszrado du iki sziol nežinotu prietaisu, judėti visokias dirbtuves, gaspadoriszkas ir pabrizszkas.

1) Pavertimas ant mėkanikiszko darbo tekancziu vandeniu, kad ir didžiausiu, su maža kaszta; nės tas prietaisas pasigatavyja isz pigios medegos. lengvai padaromas ir užlaikomas; o labiausei, kad ir nereikalauja užtvenkimo upės, tik upė tekėdama savotiszku budu per jį padūda visą savo tekėjimo vėką (syla) į darbą. Tas prietaisas gali judėti visokį darbą, stovintį ant vietos, kad ir didžiausia, žiurint ant didumo upės ir smar-kumo jos tekėjimo. — Padarymas tokio juditojus vandeninio be dirbtuvo (maszynos), atliekanczio darba, kasztūs nū 100 iki 200, 300 rubliu ir taip toliaus pagal norą budavojanczio ir reikalą jo vėko (sylos). Kasztūdamas 100 rubliu (200 markiū) turės vidutiniszką vėką, lygų vėkui 4 arkliū.

2) Prietaisas sudėtas isz dvieju geležiniu cylindriu, sujungtu tarp savės mažesneis sąnareis, gali paversti ant mėkanikiszko darbo vėką sudėliu iszdūdancziu gazus prie iszdegimo, tai yra: parako, dynamito ir kitu žinomū kėmijoje sudėliu. Tas prietaisas yra visai panaszus į prietaisą dirbantį darbus ugnia ir vandeniu. Toks prietaisas galės pritikti ten, kur netinka ugninis dėl didelio svarbumo. Szitas prietaisas yra labai lengvas, nės nereikalauja imti su savimi malku nei vandens ir budamas mažo skūmo gal dūti geidžiamą vėką, kad ir didžiausia*).

Iszrastojas geidžia, kad jo tie iszradimai veikiausei iszsiplatitū, nės jie galės atneszti nauda dėl svėto, užvadūdami kas dieną brangstantį kurą**). Moliavoniū (risunku) czia nepadūdame, nės iszrastojas dar nespėjo iszsiimti patento ant tu iszradimū***).

*) Tas prietaisas dėl savo lengvumo susigadytu orkulkininkams, kurie valdomą baluną taisosi. Rėd. — **) Kuras, kurenimas. — ***) Mes velyjame, kad skaitytojai apie tą dalyką pasirupintu ar susineszdami su ponu B., arba ir kitus, kurie su mėkanika užsideda, ant susineszimo paakindami. Kožnam smagu patėmyti, kaip mėkaniką ne vien svetimgenczei valdo, bet ir Lietuvei.

Užpraszymas.

Mums vienas szaunus Lietuvis, kunjgas, raszo: „Jau dveji metai suėjo, kaip Szl. perraszē pirmajā daļē Daukanto pasakojimu apie Lietuvos veikalus; prižadējo spauzdinti, bet liki sziol nēko negirdēti . . . Ar sulauksime to brangaus skarbo, ar tas nūraszas gal kur nužuvo? Jei pasirodytu ant svēto pirmoji dalis, galētumēme pasirupinti ir apie kitas. Negali buti, idant toksai brangus rankrasztis patektu žiurkēms. Iszspauzdinimas Daukanto pasakojimu butu didesniu paminklu, negu kad kas kokį akmeninį arba geležinį statytu. — Jei piņgu ant spaudos truksta, tegul Auszros rēdytuvē iszdūda apgarsinimā, jog nor spauzdinti; tegul iszrokūja kiek viskas kasztūs; tada atsiras tokiu vyru tėvynininku, kurie dūs paspirtį; o tos žinēs tegul bus padūtos Auszroje. — Jei Lenkai ant Mickaus paminklo surinko tiek tukstancziu, argi Lietuvei nesudēs keliu dēl Daukanto! . . .“ — Ir mes su visu szirdies karsztumu tam pritardami pasakome, jog gēda butu mums Lietuviams, jeigu nei tiek nesurinktum, kad galētumēme to musu karsztojo tėvynininko nespaustūsius veikalus per spaudā ne vien Lietuvai, bet ir visam mokitam svētui prieinamais padaryti. Pasižadēdami už spaudā Daukanto pasakojimu rupinti, kaip veik tik bus pritinkanti suma piņgu sužadēta arba staczei siūsta, apgarsisime Auszroje pravardes szelpōju prie iszleidimo ir pavestājē piņgu suma. Turēdami rankrasztį pirmosios dalies savo rankoje ir aprokūdinē, kiek spauda kasztūs, iszdūsime visā rokunda taip pat Auszroje. Ragindami Lietuvos ir jos szlovingosios praeitinēs mylētōjus pristoti prie to szventojo dēl tėvynēs darbo per pavedimus, užpraszyme ir tūsius ant to pajudinti, kurie Auszros neskaitytu ir tokiu būdu apie tai nēko nepatirtu.

Toliaus paveda dēl iszleidimo Daukanto pasakojimu apie Lietuvos veikalus:

Nēris isz Gudijos	10 rbl.
Augsztarietis isz Zemaicziu	1 rbl.
Toliszius „ „	1 rbl.
Virszgiris „ „	2 rbl.
M. „ „	1 rbl.
Vēversys „ „	1 sidabro rubliū.

Apgarsinimai.

Dabar pat iszējo J. Basanavyczius du pieszatu:

- 1) Žirgas ir vaikas. 80. 32 laksztu, prekia 15 kap., su per siuntimu gromatoje 35 kap.
- 2) Žiponas bei žiponē ir auksingumas bei sidabringumas lietuviszku 80. 30 laksztu; prekia 25 kap., su persiuntimu 45 kap. Gaunamu per Auszros rēdytuvē.

Lietuviszkoji draugystė „Byrutė“

atliks *nedėdienėje* 20. grūdžio m. 3 adynoje po pietu **Tilžėje** svetlyczioje vokiszkojo buto (netoli Lietuvininku bažnyczios) savo mėnesinį susiėjimą, ant kurio kiekvienas tikras Lietuvis mūsų draugystės vyriausybė.

LIETUVISZKAS AUSZROS KALENDORIUS

ant 1886 metu

iszėjo su koloravotu abrozu ir tur savyje 88 puses. Jo įturis: Szventės 1886 m. — Vyriausieji metai garsesniųjų atsitikimų. — Szvenczių, atminties ir vardu dienos pagal senąją ir naująją gadynę, oro atmainai, mėnesių bertainėi, žydų szventės, saulės tekėjimas ir leidimasi ir t. t., ir t. t. per visus metus. — Apie meto laikus 1886 m. — Apie laiko rokundą. — Apie užtemimus 1886 m. — Valdanczių giminės Ąuropoje. — Žemaiczių, Augsztosios ir Prusų Lietuvos meturgei ir kermoszei. — A. B. Szpokas. Pasveikinimas nauju metu. — P. A. Trupinėlis. Vytautas, didis Lietuvos kunigaiksztis. — Pailius. Senybinis aukuras, eilės. — Aleksandras Gužutis. Nelaimingoji motyna. — ? †. Tevynė, eilės. — J. Szl. Tolraszis be vielu. — Szunkarys. Melagis, eilės. — M. Sl. Paslaptinė mįslės. — R. Sz. Žigunės (pasztos) taisyklės, tolraszčio taisyklės. — Apgarsinimas virszininko Senapilės pavieczio.

Prekia su persiuntimu per rubežių 40 kap., 50 eks. ant sykio imant po 25 kap. Gaunamas Auszros rėdytuvė ir iszleistuvė (Jurgis Mikszas Tilžėje ant pylimo 2. bute [Tilsit, Dammstrasse 2.]).

Pasarga.

Gromatu raszėjai, norėdami sziokia-tokią žinę isz rėdytuvės gauti, meilingai užprasdami gromatose dėl atsako už 10 kap. (20 pf.) markuczių pridėti. Mums be galo daug pinigų ant žigunės reikalų iszeina. — Daugelis atsiunczia pinigų gromatose sidabrinis pinigus; mums už tokius siuntinius reikia dar įpatizkai brangei primokėti, taip kad kartais žigunpinigėi siuncziamūs sidabrinis pinigus pereina. Siuntėjai bus to dėl kitą žigį tokie geri rubliaus dalis ne sidabrinėis pinigais bet žigunės (pasztos) markutėmis įsiųsti. Mes jas už jų tikrąją vercziją primsime.

Auszros rėdytuvė.

Lietuviszkoji knigu spaustuvē

Mikszo Jurgio

Tilžeje ant pylimo 2. b. (Tilsit, Dammstr. 2.)

prisivelyja gatavonei

įvairiausiuju spaudos daigtu

lietuviszkojė, latviszkoje, lenkiszkoje, maskoliszkoje, vokiszkoje ir k. kalbose. Spaustuvē yra apstingai visokiomis skaitytinėmis (raidėmis), tarp kuriu visi įvairumai lietuviszkos raszybos rasztženkliu randami, aprupita ir dirba su printinkamiauseis dirbtuvais (maszynomis); prieg tam įsitiekusi notas visokius rasztus su alasais (notomis) davadnei iszspaudžia.

Darbai gerai atliekami ir pigei parokūjami.

Pasitikėdamas, jog brolei Lietuvei mano užsiėmimą už naudingą dėl tėvynės iszrazdami jį pagal įstangą szelps, pasilėcevoju ir sveikinu szirdingiausei kiekviena tėvynininką.

Mikszo Jurgis.

„AUSZROS“ rėdytuvėje ir iszleistuvėje (Jurgis Mikszas, Tilžė-Tilsit) galima pirkti szitas kniėgas:

1. Auszra, laikrasztis iszleidžiamas Lietuvos mylėtoju, isz-einas kas mėnesi kartą pavyzdyje kniėgutės 32—48 pusiu. Prekia ant metu su prisiuntimu 4 rublei (kitose žemėse, ne Rusijoje, 4,50 m.). Auszra 1883 m. gaunama už 3 rbl., o 1884 m. už 4 rbl.
2. Nėrio trys pamokslai apie gspadorystę dėl gspadoriu. 1883. 43 pusės. 15 kap.
3. Jūzapo Miglovaros rasztai. Eilės įvairios. I. plūksztas. 1884. 32 pusi didžiame pavyzdyje. 25 kap.
4. Drazdauskio svėtiszkos ir szventos giesmės. 1884. 16 pusiu ant raszomo popėriaus. 15 kap.
5. Jankaus seniausios lietuviszkos dainos. 1882. 36 p. 15 kap.
6. Dagilio lietuviszkas sziupinys. I. laida. 1884. 16 p. 5 kap.
7. Dagilio lietuviszkas sziupinys. II. laida. 1885. 16 p. 5 kap.
8. Vyturio tėvynainiu giesmė. 1884. 24 pusės. 15 kap.
9. Basanavycziaus Ožkabaliu dainos. 1884. 48 p. usės 25 kap.
10. Auszros kalendorius 1886 m. 88 pusės. Su koloravotu abrozu. 35 kap.
11. Auszros kalendorius 1885 m. 72 ir XXVIII pusės 25 kap.
12. Jankaus muzikėlis. I. laida. 1885. 74 pusės. 15 kap.
13. Basanavycziaus žirgas ir vaikas. 1885. 32 pusi. 15 kap. Pelnas ant „Byrutės“ naudos.
14. Nėrio pamokslai apie galviju ir aveliu auginimą ir gydymą ju nū nekuriu ligu. 1885. 15 kap.
15. Gailuczio uždūtynas. Uždūcziu rankius aritmėtikos arba rokundu mokslo. 1885. 80 pusiu. 40 kap.
16. Basanavycziaus žiponas bei žiponė ir auksingumas bei sidabringumas lietuviszku dainu. 1885. 30 pusiu didžiame pavyzdyje. 25 kap.
17. Trupinėlio Vytautas, didis Lietuvos kunigaiksztis. Su Vytauto abrozu. 1885. 48 pusės. 25 kap.
18. Nėrio sodnas, apynei ir bitys. 1885. 36 pusės. Su abrozėleis. 15 kap. Pelnas ant „Byrutės“ naudos.
19. Kraszevskio Vytoliorauda, giesmė isz Lietuvos padavimu lietuviszakai iszguldyta *J. A. V. Lietuvis*. 1880. 320 pusiu. Byrutės sanariams po 1 rbl., ne sanariams po 1½ rbl.
20. Juszkos rasztai: 1) lietuviszkos dainos, 2) svodbinė rėda, 3) svodbinės dainos, 4) statraszymas arba ortograpija.

Perkupecziams po 50 eks. ant sykio vienos kniėgos imant, dūdame 33⅓% rabato (leidžiame už du treczdaliu prekios). Pridūtosis kniėgu prekios iszsimano be nusiuntimo į užrubeži. Perkantiems reikalaujant galima iki į parubeži veltai prisiusti; to dėl tik reikalinga czia vietą pridūti.

Mikszu Jurgis.

Tie jie, kurie turi mano raszytą *visotinę istoriją*, užprasdomi man ją kū veikiausei atsiūsti; iszvažiūdamas isz tėvynės, neatsimenu, pas ką palikau. Tas rankrasztis brangintinas. Podraug buvo vienas sasagas, priraszytas visokiu nūraszu isz įvairiu dokumentu; žinēs tos buvo renkamos dėl istorijos Gedimino, kurią jau buvau beveik visą placzei paraszēs. Kas turētu rankrasztį apie Gedimina, o podraug ir surinktąjē isz visokiu knygū me-degā, tegul bus toks mielas man sugražinti.

Jonas Szliupas, New-York, 29 Spring street, Amērika.

Kas meilytu Karliaucziuje iszleidžiamąj
„Lietuviszkā Polytiszka Laikrasztį“

tikrai pažinti gauti, ne taip, kaip jis nekurio lietuviszko laiszko apskelbiamas, tas tenesibaudo jį ant vieno bertainio meto apsisteliūti. Skaitydamas pats kožnas persiliudys, kokią neteisybę jam ana pikta paskalba daro. —

Prie kožno pusto apsisteliūjant, kasztūja „Liet. Pol. Laikrasztis“ 65 pf. Nū pusto pacziam jį parsineszant kasztūja jis tikt 50 pf.

Karaliaucziuje, grūdžio mėnesyje 1885.

Rėdystē „Lietuviszko Polyt. Laikraszcio“.

Kristupas Kibelka.

LIETUVISZKASIS BALSAS,

lietuviszkas tėvyniszkas laikrasztis,

iszėinaš Naujame Jorke, Amērikoje, ketverge kožną nedēlę, rėdomas Jono Szliupo, kasztūja Auropoje 2½ dorėlio = 6½ rubliaus = 13 markiu. Už colį apgarsinimu ant metu 10 dorėliu = 21½ rubliaus = 42,50 markiu, o viena sykį garsinant 20 centu = 43 kapeikas arba 0,85 markiu. Rėdystēs adresas:

Jonas Szliupas, 43 Spring street, New-York,
U. S. of America.

Naujame Jorkas, 12. VII. 84.

Mylimie jie lietuviszkos drasēs lietuviszki kunigėlei

Amērikoje yra daug Lietuvininku; Lietuvininkai gyvena daugiausei dideleis bureis viename daigte. Toks gyvenimas nepaveilyja Lietuvininkams nūtausti nū savo geneciū ir broliū tėvynėje pasilikusiu, nei nū kalbos lietuviszkos ir kitu daigtu, kuriūs Lietuvininkai brangina. Lietuvininkai turi czia savo draugystes, daugiausei broliszkos paszalpos, turi savo lietuviszkā laikrasztį „Lietuviszkā Balsā“. Dirbdami labai sunkei už dūnos

kasnį Lietuvinkai neužmiršta pasirūpiti ir apie apszvaistą Bėt ne gana to. Lietuvinku daugumas išžėjo iš savo tėvynės su tvirtu krikščioniszku tikėjimu, ir tas tikėjimas szirdyse žmonių neatauszo, kada jie perplaukė placzias jures-mares. Skelbėju krikščioniszko mokslo Lietuvinkai Amėrikoje ne daug turi; o jeigu vienas ar kitas ir atsiranda kur, tai Kristaus mokslą tūjaus maiszo su lenkyste ir sulenkinimu Lietuvinku. Ne dyvai, kad tokie „ganytojei dusziū“ tarp Lietuvinku neapsiliekti, bet traukia į Lenku girutes. . . . Mums Lietuvinkams yra reikalingas skelbėjas Kristaus mokslo, katalikas, Lietuvinkas kunu ir dvase, mylėtojas tėvynės ir gaivintojas meilės artimo. Taigi mes atsiszaukiame į jus, mieli brolei tėvynėje ir mylėtojai josies, kad teiktumėtėsi neužmirszti apie savo sągymius Amėrikoje gyvenanczius; tarp musu rasite placzią dirvą dėl sėjimo geru javu: mokslo, teisybės, teisingumo ir meilės artimo ir tėvynės. Tiktai ateikite, o padėkite mums savo dvasiszka galybe, neapleiskite musu. Mes nors toli gyvename, bėt per vienybę su tėvyne, per vienybę ir sutikimą savo tarpe daug galime isztaisyti minėtu daigtu. Tik mės vadovu mažai turime ir darbininku dvasiszkušė laukūse. — Taip tai ir mes Lietuvinkai Naujo Jorko susitaisėme draugystę, kuri priėmė vardą „lietuviszka Naujo Jorko parapija vardan szv. Traicės“, ir norime gauti kuniją Lietuvinką ir tėvynainį. Tūs isz musu broliu, kurie jūntasi esą paszauktais ganyti Kristaus aveles teisingai, kurie myli tėvynę ir nori dėl jos ką gero gelbėti isztaisyti, tūs savo brolius kunjgus mielai užpraszo, idant pasigarsintumete pas mus su savo norais atvažiavimo, o mes per gromatą tūjaus suteiksime artesnią apie parapiją žinę.

Vardan „liet. N.-Jorko parapijos vard. szv. Traicės“.

V. Džiankauckas, prezidentas.

Adresas: 59 S. 2-nd str. Brooklyn E. D. via New York,
U. S. of America.

Į t a l p a.

1) *D-ras J. Bs.* Isz priezasties atradimo Lietuvoje raszyto akmens, l. 377. — 2) *Silvatikus (D-ras G. J. J. isz/Gr.)*. Macilėnas ir Gražyna, eilės, l. 387. — 3) *Kal.* Ką daryti, l. 393. — 4) *Vyturio sesū.* Tėvynė, eilės, l. 394. — 5) *Isz Lietuvos,* l. 396. — 6) *Isz svetur,* l. 404. — 7) *Gromatu skardinė,* l. 405. — 8) *Atsiszaukimas,* l. 406. — 9) *Persarga,* l. 407. — 10) *Praszymas,* l. 407. — 11) *Užmanymas,* l. 408. — 12) *Praszymas,* l. 408. — 13) *Užmanymas,* l. 409. — 14) *Apgarsinimai,* l. 409. — 15) *Žinė isz rėdytuvės,* l. 415.



Sziam numeriui yra ir **titulinis laksztas** su **įtalpa** pridėtas.

Žinē isz rēdytuvēs.

Su sziūmi skyriu pabaigiame treczius metus Auszros gyvenimo. Buvo tai vėlei metai vargu, persekinėjimu, ale ir laimės bei džiaugsmo ant lietuvystės lauko. Ty- lėsime apie vargus ir persekinėjimus, nės tie užmirsztī, o jūs į atmintį atszaukus tik rasi savo prieszus, kurie jau taisosi ant teisybės kelio užžengti, isz naujo su- pykītumēme. Szis metas buvo ir vargingas per tai, kad skaitytojams sunku buvo priteikti vienintelius Auszros skyrius, kitame mete virs kitaip; valdžia, nors Petrapilėje, pradėjo įžiurėti, jog ikszioliszku budu eidama, nei sav nei mums nėko gero nepadarys. Musu mēris, gana grynas, ir valdžios aiszkei matomas, nė- kam nenor kokią neteisybę daryti.

Auszra atstodama isz senuju metu pasveikina savo buvusiūsius prietelius, kurie ją per vargus ir bėdas palydėjo; ji tikisi, jog ir naujame mete jos draugai ne vien neprastos tą vienintelį didžiojoje Lie- tuvoje lietuviszką laikrasztį, bet dar ir pagal įstangą daugiaus skaitytoju pritrauks.

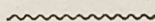
Auszra įstodama į naujus metus iszeis padidintame paveiksle, didžioje aszmainio (oktavo) kvarmoje, kaip Latviu Austrumas, 32—48 pusiu. Už tai ir prekia nū 4 rubliu ant 6 pasikels rusiszkoje Lietuvoje ir visoje Rusijoje, o kitose žemėse nū 4 markiū ant 7 markiū su prisiuntimu. Viskas kitkas pasilieka ant seno.

Auszra pradēs nū naujo meto su abrozais (ilustra- vonėmis) ar isz Lietuvos praėitinēs ir dabartinēs at- sitikimu, ar isz kitu giminiu padėjimo, iszeiti. Kiek- vienas numeris turēs ir giesmelę arba dainelę su gaida (notomis).

Laukdama sveiko ir linksmo susimatymo su senais prieteleis ir susipažinimo su naujais draugais naujame mete siunczia kožnam tikram Lietuviui, kursai už musu giminēs ir kalbos ateitinę trusiasi, szirdingiausią sveikinimą ant nauju metu.

Tilžėje grūdžio mėnesyje 1885 m.

Auszros rēdytuvė ir iszleisztuvė.



~~~~~

**Rėdytuvė, spauda ir kaszta Mikszu Jurgio Tilžėje.**

~~~~~